

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СЕМЕНЕНКО ДІАНА ВАДИМІВНА

Допускається до захисту:

к. філол. н., доцент,
доцент кафедри англійської філології
в.о. завідувача кафедри англійської філології
Майя ЮРКОВСЬКА

« ____ » _____ 20 ____ р.

ТЕКСТОТВОРЧА ФУНКЦІЯ ЕПІТЕТІВ ТА ОСОБЛИВОСТІ
ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ОПИСАХ ПРИРОДИ
(НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ ОПОВІДАнь НІЛА ГЕЙМАНА
“ОБЕРЕЖНО, ТРИГЕРИ”)

Спеціальність 035 Філологія Спеціалізація 035.041 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – англійська»

Освітня програма
«Англійська та друга іноземна мови та літератури (переклад включно)»

Магістерська робота

Науковий керівник:
Оксана ВОРОБІЙОВА
к. філол. н., доцент, доцент
кафедри теорії і практики перекладу

Оцінка: ____ / ____ / ____
(бали / за шкалою ЄКТ5 / за національною шкалою)
Голова ЕК: _____

Вінниця 2025

АНОТАЦІЯ

Семененко Д. В. Текстотворча функція епітетів та особливості їх перекладу в описах природи (на матеріалі збірки оповідань Ніла Геймана «ОБЕРЕЖНО, ТРИГЕРИ»).

Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури (переклад включно)».

Магістерська робота присвячена дослідженню епітета як текстотворчого та стилістичного засобу, визначенню його структурно-семантичних типів, аналізу функціонування епітетів у художніх описах природи та особливостей їх передачі українською мовою на матеріалі збірки оповідань Ніла Геймана «Обережно, тригери» у перекладі Максима Бакалова.

Об'єктом дослідження є епітет як засіб створення художніх образів природи в англійській літературі. Методологія роботи передбачає комплексне використання описового методу для систематизації знань про епітет, структурно-функціонального методу для визначення його ролі у тексті, статистичного методу для підрахунку різних типів епітетів, а також зіставного методу для аналізу способів передачі епітетних конструкцій українською мовою.

Робота складається з двох розділів: теоретичного та практичного. У першому розділі розглядаються епітет як стилістичний прийом, його властивості, функції, структурні та семантичні типи, а також особливості використання епітетів у художніх описах природи. У другому розділі досліджено текстотворчу функцію епітетів у оповіданнях Ніла Геймана, проведено класифікацію структурних і семантичних типів епітетів, а також проаналізовано їх лексичні трансформації у перекладі Максима Бакалова.

Ключові слова: епітет, епітетна конструкція, художній опис природи, переклад, структурно-семантичні типи, текстотворча функція.

SUMMARY

Diana Semenenko. The Text-Creating Functions of Epithets and Peculiarities of their Translation in the Description of Nature (Based on the Collection of Short Stories “TRIGGER WARNING” by Neil Gaiman).

Specialty 035 “Philology”. Specialization 035.041 “Germanic Languages and Literatures (including translation)”, the first language – English. Study Programme “English and the second foreign languages and literature (including translation)”.

The master's work is aimed at researching the epithet as a stylistic and text-forming device, identifying its structural and semantic types, analyzing its role in artistic descriptions of nature, and examining the features of translating epithets into Ukrainian based on Neil Gaiman’s short story collection “Trigger Warning” in Maksym Bakalov’s translation.

The object of the study is the epithet as a means of creating artistic images of nature in English literature. The research methodology combines the descriptive method for systematizing knowledge about epithets, the structural-functional method for determining their functions in the text, the statistical method for counting different types of epithets, and the comparative method for analyzing ways of translating epithet constructions into Ukrainian.

The work consists of two sections: theoretical and practical. The first section considers the epithet as a stylistic device, its properties, functions, structural and semantic types, as well as its use in artistic descriptions of nature. The second section investigates the text-forming function of epithets in Neil Gaiman’s short stories, classifies structural and semantic types of epithets, and analyzes their lexical transformations in Maksym Bakalov’s Ukrainian translation.

Key words: epithet, epithet construction, artistic description of nature, translation, structural-semantic types, text-forming function.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЕПІТЕТ: ОПИСОВА СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	8
1.1. Епітет як ключовий стилістичний прийом.....	8
1.2. Особливості вживання та функції епітета у художньому тексті.....	11
1.3. Епітет як описово-словесний засіб творення кольорової палітри та просторових картин в описах природи.....	15
1.4. Структурні типи епітетів.....	19
1.5. Семантичне поле епітета.....	29
1.6. Поняття «перекладацькі трансформації» та їх класифікації на сучасному етапі розвитку лінгвістики	36
Висновки до 1 розділу.....	44
РОЗДІЛ 2. ЕПІТЕТ ЯК ФОРМОТВОРЧИЙ ЕЛЕМЕНТ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ НІЛА ГЕЙМАНА.....	46
2.1 Важливість епітета для описів природи в оповіданнях Ніла Геймана.....	46
2.2. Структурні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана.....	49
2.3. Семантичні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана.....	55
2.4. Лексичні трансформації епітетних конструкцій в перекладі Максима Бакалова оповідань Ніла Геймана.....	58
Висновки до 2 розділу.....	77
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	83
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ.....	88

ВСТУП

Природа завжди викликала в людей найяскравіші емоції та враження, а її зображення в художніх творах надає їм особливого характеру. Один із найефективніших засобів, що дає змогу передати велич та красу природних образів – це використання епітетів, що допомагають чітко й яскраво описати предмети, явища, події, речі, тощо. У цьому контексті важливо розглянути текстотворчу функцію епітета в описах природи, що складає проблематику *лінгвостилістики*.

Актуальність роботи зумовлена тим, що дослідження ролі епітетних конструкцій у створенні текстуального простору дає змогу глибше зрозуміти авторський стиль. Аналіз епітетів розкриває їхню здатність не лише передавати атмосферу та емоційне забарвлення описів природи, але й формувати унікальну авторську картину світу. У сучасній лінгвістиці та літературознавстві дослідження стилістичних засобів, зокрема таких, як епітети, дає змогу виявити закономірності їхнього використання в художньому тексті й з'ясувати, як вони впливають на читача. Епітет додає яскравості, емоційності та фарб в описи природи, портретних зарисовок, змодельованих ситуацій та ін.

Оскільки в магістерській роботі заплановано в одному з параграфів проаналізувати особливості перекладу епітетів, що функціонують в англomовному текстовому просторі, українською мовою, то актуальність цієї праці зумовлена й тим, що розглянуто проблематику *перекладознавства*. Твори сучасного англійського письменника Ніла Геймана є чудовим прикладом для дослідження епітетів як засобу художнього зображення і текстотворення, що сприяє більш глибокому розумінню структури і функцій літературного твору.

Проблему інтерпретації епітета розглядали класики українського мовознавства, наприклад, С. Бирик у словнику епітетів української мови [28], О. Волковинський у статті «Алітераційні епітети в ранній ліриці В. Кобилянського»

[46], Т. Онопрієнко у статті «Епітет як первісний троп і системоутворюючий центр тропіки» та ін. [76].

Мета дослідження – з’ясувати сутність інтерпретації епітета в сучасному мовознавстві, особливості його функційного навантаження, та особливості його перекладу, що виявляються в текстовому просторі оповідань Ніла Геймана та в текстах їх перекладу, здійсненого Максимом Бакаловим.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) *схарактеризувати* теоретичні засади дослідження епітету як потужного стилістичного засобу, а також аспекти використання епітетів з урахуванням їх ролі у творенні картин природи;
- 2) *дослідити* зв’язок епітетів із кольоровою палітрою та просторовими картинками;
- 3) *систематизувати* епітетні конструкції за структурними та семантичними типами;
- 4) *здійснити* аналіз структурних та семантичних особливостей епітетів у текстах автора;
- 5) *визначити* специфіку перекладу епітетів, актуалізованих Нілом Гейманом у його оповіданнях, українською мовою за допомогою перекладацьких трансформацій.

Об’єкт роботи – епітет як стилістичний засіб художнього тексту з потужним прагматичним навантаженням.

Предмет дослідження – структурні та семантичні особливості епітетів в оповіданнях Ніла Геймана, їхня роль у створенні описів природи та особливості їх перекладу українською мовою.

Матеріалом цієї праці є текстовий простір збірки оповідань Ніла Геймана «Trigger Warning» [24] та текст перекладу цієї збірки «Обережно, тригери» [4], що запропонований Максимом Бакаловим. Для аналізу укладено авторську картотеку текстових фрагментів, що фіксують епітети, які зібрано методом суцільної вибірки

зі збірки розглядуваних оповідань, презентованих англійською та українською мовами.

Джерельна база наукової студії охоплює широке коло лексикографічних, мовознавчих та літературознавчих джерел, що допомагають проаналізувати текстотворчу функцію епітетів та особливості їхнього перекладу. Серед них роботи Г. Гороха [50], присвячені стилістичним функціям епітетів у поезії Олександра Олеся, дослідження Н. Данилюк [51] щодо постійних епітетів у народній пісенній традиції, статті Л. Дики [52] про колірний епітет як засіб художньої образності, а також праці К. Дрібнохода [53], які розкривають лінгвістичні особливості перекладу епітетів на прикладі творчості Оскара Уайльда. Додатково враховано аналіз К. Мікрюкової [72], Т. Онопрієнко [76], О. Пискача [78] та А. Скляра [82] щодо структурно-семантичних і стилістичних аспектів епітетів у прозі та поезії, а також І. Сіняговської [84], яка висвітлює класифікацію перекладацьких трансформацій, що дозволяє простежити комплексну взаємодію епітетів із художньою образністю тексту та методами їх адаптації українською мовою.

Мета та завдання дослідження зумовили використання таких **методів та прийомів** аналізу. Серед **загальнонаукових** назвімо *описовий*, що слугує для презентації дослідницького матеріалу, моделювання авторської концепції; *порівняльно-зіставний метод*, що використаний для аналізу подібностей і відмінностей у використанні епітетів у різних творах Ніла Геймана. *Метод аналізу й синтезу* дає змогу деталізувати окремі аспекти тексту та інтегрувати отриману інформацію в загальну картину дослідження; *метод дедукції та індукції*, що дає змогу перейти від загальних спостережень до конкретних висновків і навпаки; *метод класифікації*, що застосовувався для впорядкування епітетів за функціональними, семантичними та стилістичними ознаками.

Серед **спеціальних лінгвістичних методів** залучені метод *контекстуального аналізу* – для визначення ролі епітетів у створенні художніх образів і їхнього функційного навантаження; *метод компонентного аналізу* – для дослідження

семантичної структури епітетів і виокремлення їхніх ключових елементів; *метод трансформаційного аналізу* – для вивчення специфіки перекладацьких трансформацій епітетів у процесі перекладу українською мовою; *інтерпретаційний аналіз* – для розкриття ролі епітетів у формуванні стилю автора та їхнього впливу на читача; *структурний метод* застосовується при дослідженні структури мови, а його метою є пізнання мови як цілісної функціональної структури, елементи якої співвіднесені й пов'язані суворою системою відношень і зв'язків.

Наукова новизна дослідження мотивована тим, що було актуалізовано комплексний аналіз структурних, семантичних та функційних особливостей епітетів, презентованих у текстах Ніла Геймана, а також у дослідженні їхньої ролі у формуванні авторського стилю через описи природи. Також робота розширює уявлення про специфіку використання епітету у творах Ніла Геймана та своєрідності перекладацьких трансформацій.

Теоретичне значення праці зумовлене тим, що дослідження розширює уявлення про текстотворчу функцію епітетів у творчості Ніла Геймана. Систематизовано й узагальнено теоретичний матеріал щодо особливостей використання епітетів для відтворення природи як художнього образу, що сприяє зануренню читача у вигаданий світ. Крім того, розширено теоретичні положення щодо опису перекладацьких трансформацій, які використовуються для демонстрації специфіки української лінгвокультури в тексті перекладу оповідань Ніла Геймана, запропонованого Максимом Бакаловим.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що результати можуть бути використані у подальших наукових розвідках з перекладознавства, стилістики та лінгвістики тексту, а також у навчальному процесі під час вивчення дисциплін, пов'язаних із художнім перекладом та аналізом літературних творів. Отримані висновки сприятимуть глибшому розумінню ролі епітетів у створенні художнього образу природи, допоможуть удосконалити методи їх адекватного перекладу, зберігаючи авторську інтенцію та емоційно-образну насиченість тексту. Крім того,

матеріали роботи можуть стати у пригоді практикуючим перекладачам і студентам-філологам як зразок аналізу стилістичних засобів у перекладі художньої літератури.

Апробація результатів дослідження. Наукове дослідження було апробоване у вигляді доповіді «Текстотворча функція епітетів та особливості їх перекладу в описах природи» на Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Зіставне вивчення германських, романських та слов'янських мов і літератур». Вінниця, 17–18 квітня 2025 р., С. 80.

Структура та обсяг роботи. Магістерське дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та джерел, що містить 104 найменування, зокрема 24 з них іноземними мовами. Основний текст дослідження викладено на 82 сторінках.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, його джерельну базу та матеріал, зазначено використані методи, окреслено наукову новизну, теоретичне та практичне значення, апробацію, наявність публікацій та презентовано структуру роботи.

Перший розділ «Епітет: описова сутність та характеристики» присвячений теоретичному аналізу епітету як стилістичного засобу, опису його структурних та семантичних характеристик, а також ролі епітетів в описах природи, тобто окреслено його функційне навантаження. А також схарактеризовано перекладацькі трансформації їх класифікації на сучасному етапі розвитку лінгвістики.

У *другому розділі* «Епітет як формотворчий елемент авторського стилю Ніла Геймана» досліджуються епітети, зокрема презентована їхня багатофункційність, що виявляється у створенні авторського стилю, а також систематизуються їх структурні й семантичні типи й особливості перекладу, а також описані лексичні перекладацькі трансформації, що відбулися в процесі перекладу.

У *висновках* висвітлено підсумки проведеного аналізу та сформульовано дослідницьку перспективу.

РОЗДІЛ 1

ЕПІТЕТ: ОПИСОВА СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ

1.1 Епітет як ключовий стилістичний прийом

Епітет є одним із найважливіших стилістичних прийомів у художній мові, який надає тексту особливої виразності та образності. Його суть полягає у використанні художнього означення, яке підкреслює характерні ознаки предмета, явища чи персонажа. Завдяки епітетам автор може не просто описувати об'єкт, а й передавати своє ставлення до нього, створювати певний настрій або емоційне забарвлення сцени.

У широкому розумінні епітетом називають іменники-прикладки, а також прислівники, які метафорично пояснюють дієслово: чарівниця-осінь; зустріли його холодно.

Епітети, які часто зустрічаються в народній поетичній творчості, а також у літературі, часто стоять при тих самих словах, називаються постійними епітетами: битий шлях, чисте поле, кінь вороненький [30, с. 76] .

Загалом багатство епітетів полягає у їхній здатності надавати мові музичності, ритму та емоційної глибини, роблячи текст більш живим і виразним. Вони можуть підкреслювати індивідуальні риси персонажа, його внутрішній стан або духовний світ, допомагаючи читачеві краще зрозуміти мотиви та переживання героїв. Наприклад, у поетичних текстах часто зустрічаються епітети, що дозволяють створювати яскраві й незабутні образи, формуючи уявлення про навколишній світ, атмосферу твору та його емоційний фон. Крім того, епітети допомагають зосередити увагу на деталях, які відіграють ключову роль у розкритті теми твору, характерах героїв або психологічних нюансах ситуацій, роблячи художній образ більш глибоким та насиченим.

У сучасному літературознавстві епітет розглядається як один із найдавніших і водночас найдієвіших засобів художнього мовлення, здатний виконувати як

естетичну, так і семантичну функцію. Його образотворчий потенціал робить цей троп ключовим елементом індивідуального стилю письменника та визначальною ознакою поетичної й прозової мови різних епох. Саме за допомогою епітета буденне слово може перетворюватися на яскравий художній образ, набувати емоційної насиченості, створювати неповторний настрій і поглиблювати смислові відтінки висловлювання

Загалом епітет – це не лише звичайне означення, а потужний стилістичний інструмент, який має багатогранне значення у художньому мовленні. Недарма його В. Красавіна визначає як «традиційний засіб, який найвиразніше передає особливості жанру, індивідуального стилю письменника, характеризує стиль літературного напрямку та художньої мови відповідного періоду» [10, с. 5]. Тобто епітет виконує не лише декоративну функцію, а й стає ключовим елементом художньої конструкції, допомагаючи автору передати тонкощі емоцій, психологічний стан героїв та відтворити специфіку епохи чи стилю. Завдяки цьому засобу читач може проникнути в художній світ твору, відчутти його естетичну цінність та емоційне забарвлення, а сама мова набуває більшої музикальності, образності та смислової насиченості.

Також Л. Козловська зазначає, що пропоновані в сучасних фахових словниках дефініції епітета кодифікують його статус як концептуальної образотвірної категорії художньої мови в її поетичному та прозовому різновидах. Вони підкреслюють, що епітет не зводиться лише до емоційно забарвленого означення, а є системним засобом вираження індивідуально-авторського стилю, ключем до розкриття естетики літературного тексту [62, с. 62]. У таких дефініціях простежується прагнення визначити епітет як універсальну одиницю художньої семантики, що поєднує словесну форму та глибинний зміст.

Варто наголосити, що епітет як ключовий стилістичний прийом охоплює широке різноманіття форм вираження, серед яких особливе місце посідають складні епітети. Їхня специфіка полягає у здатності поєднувати кілька слів у єдину

синтаксичну конструкцію, що дозволяє передати більш детальні, нюансовані та точні характеристики предметів, явищ або персонажів. К. Дрібнохід зазначає, що такі епітети часто набувають форми складних прикметників, написаних через дефіс, наприклад, «*jade-faced painters*» – «жовтолиці художники» [53, с. 44]. Подібні конструкції не лише збагачують текст художньою виразністю, а й створюють особливу семантичну наповненість, дозволяючи автору акцентувати увагу на унікальних рисах описуваного об'єкта, формуючи цілісний і емоційно забарвлений образ. Використання складних епітетів сприяє більш глибокому естетичному сприйняттю тексту читачем, допомагає передати індивідуальність персонажів, атмосферу та настрій твору, а також підкреслює художню стилістику автора.

Важливо, що переклад складного епітета завжди тісно пов'язаний із визначеним ним іменником, адже саме ця взаємодія створює гармонійну смислову єдність. Епітет у будь-якій формі майже завжди має індивідуальний характер: він несе відбиток авторського світосприйняття та зберігає свою суб'єктивну цінність. Завдяки цьому епітет стає не лише декоративним елементом тексту, а й концептуальним художнім інструментом, який дозволяє письменникові відтворити особливості власного стилю та водночас виявити провідні риси літературного напрямку чи епохи. Саме завдяки епітетам текст набуває більшої емоційної насиченості, глибини та образності, створюючи у читача яскраві асоціативні ряди та посилюючи вплив художнього твору на сприйняття світу.

Класифікацію епітетів подає О. Грабовецька, яка виділяє п'ять основних типів, кожен із яких відображає особливості передачі смислу та художнього забарвлення слова в контексті тексту. Повні епітети-кореспонденти становлять рівноправні конструкції, що мають тотожне значення та схожі характеристичні ознаки, завдяки чому забезпечується висока точність передачі художньої образності. Часткові епітети-відповідники характеризуються подібним, але не повністю ідентичним значенням, що дозволяє автору зберігати певну гнучкість у передачі емоційного або стилістичного навантаження слова. Референтно-образні

епітети виникають у результаті дослівного перекладу, передаючи первинну образність і значущість оригінального тексту, але іноді зазнаючи змін у стилістичному забарвленні через особливості мови перекладу [3].

Ще одним важливим типом є епітетний конотативний образ, який передає нюанси значення через кальки або інші розбіжні конструкції, тим самим зберігаючи або навіть посилюючи художню виразність у новому мовному середовищі. Описовий перефраз замінює епітет іншим тропом або конструкцією, що дає змогу адаптувати оригінальний художній образ до контексту перекладу чи власної стилістичної концепції тексту [3, с. 9–12].

Отже, епітет є універсальним і багатовимірним художнім засобом, який поєднує в собі естетичну, семантичну та прагматичну складові. Він не лише збагачує мову образністю, а й дозволяє автору реалізувати власне бачення світу, передати внутрішню драматургію персонажів і відобразити літературні традиції та епоху. Завдяки здатності створювати яскраві асоціативні ряди, епітет виступає містком між раціональним та емоційним аспектами сприйняття тексту, допомагаючи читачеві не просто отримувати інформацію, а співпереживати та відчувати. У сучасному літературному процесі епітет залишається важливим інструментом формування індивідуального стилю автора.

1.2 Особливості вживання та функції епітета у художньому тексті

Особливості вживання та функції епітета у художньому тексті можна розглядати як складну систему, що поєднує семантичну глибину, емоційну насиченість і стилістичну цілісність. Епітет – це не просто прикметник або означення, а художній інструмент, здатний створювати яскраві образи, формувати атмосферу твору та відтворювати авторське сприйняття світу. Його використання вимагає від письменника не лише точності у виборі слова, а й чутливості до контексту, адже саме взаємодія епітета з іменником формує повноцінний образ. За допомогою епітета автор може підкреслити характер персонажа, описати природу

або предмет у художньо насиченій формі, а також передати відтінки емоцій, що робить текст живим і багатогранним. Особливістю епітета є його здатність не лише збагачувати художню мову, а й формувати тон, ритм та темп твору, впливаючи на сприйняття читача на емоційному рівні.

Однією з ключових функцій епітета є створення атмосфери. Він дозволяє автору передати певний настрій, емоційний стан персонажів або загальний фон подій [2, с. 70]. Наприклад, епітети на кшталт «тихий вечір», «морозна ніч», «сонячний ранок» формують уявлення про обстановку, відчуття простору, часу та настрою. Навпаки, такі вирази, як «бурхливий вітер», «палаюче сонце», «грозовий ліс» викликають асоціації з напругою, динамікою або небезпекою. Тобто епітет працює як своєрідний емоційний маркер, що допомагає читачеві відчувати інтонацію твору, зрозуміти внутрішній стан персонажів та сприймати художній світ не лише інтелектуально, а й емоційно. Його використання формує уявний простір, насичує його відтінками емоцій та створює певний психологічний ефект, що посилює вплив художнього твору на свідомість читача [2, с. 70].

Не менш значущою є функція візуалізації. Епітети дозволяють автору «оживити» описувані предмети, явища чи персонажів, створюючи яскраві, наочні образи у свідомості читача. К. Мікрюкова зазначає, що їх основна функція – «схарактеризувати предмет візуально, за запахом, дотиком» [72, с. 75]. Наприклад, словосполучення «срібляста річка», «золоте листя» не просто характеризують об'єкт, а дають змогу читачеві його уявити, відчувати атмосферу, колір, форму, рух. Через таку візуалізацію епітети підсилюють емоційне сприйняття тексту, роблять його більш образним і живим, дозволяючи читачеві буквально «побачити» світ твору очима автора.

Ще однією важливою функцією є індивідуалізація об'єкта. Епітет надає предмету, явищу або персонажу унікальності, виділяє його серед загальної картини світу. Наприклад, «золотий захід сонця», «пухнастий сніг», «темно-сині очі» не просто описують предмет, а створюють образ, який запам'ятовується, формує

асоціативний ряд і викликає конкретні емоції. Через індивідуалізацію автор демонструє своє сприйняття світу, емоційне ставлення до описуваного та особливості художнього бачення.

Функція конкретизації, яку виконує епітет, має особливе значення для створення детального, яскравого та образного тексту. Вона полягає у здатності уточнювати та деталізувати описуваний об'єкт, передавати його конкретні характеристики, такі як колір, форма, стан, настрій чи навіть атмосферні властивості [10, с. 9]. Завдяки цьому читач отримує більш точне уявлення про об'єкт і може краще «побачити» його у своїй уяві, що значно підвищує естетичну насиченість тексту. Наприклад, замість узагальненого поняття «місяць» автор може використати визначення «сріблястий місяць», яке не лише передає його зовнішній вигляд, а й створює особливу атмосферу, підкреслює поетичний настрій і додає образів емоційної глибини.

Не менш значущою є функція оцінки. Епітети дають змогу автору передати своє ставлення до об'єкта, оцінити його, виразити позитивну або негативну оцінку, акцентувати важливість певних явищ чи подій [50, с. 26]. Наприклад, «нещасна доля», «гідний герой», «похмуре небо» відображають ставлення автора і спрямовують читача на певне сприйняття дійсності, підкреслюють моральні, етичні або естетичні аспекти подій та персонажів. Через оцінку епітет впливає на розуміння читачем сюжетних ідей і допомагає формувати авторську позицію у свідомості аудиторії.

Функція приналежності епітетів полягає у визначенні належності або походження предмета, явища чи персонажа, що допомагає читачеві точніше орієнтуватися у тексті та зрозуміти соціальні, культурні або географічні контексти [72, с. 76]. Наприклад, у словосполученнях «українська хата», «мій апельсин», «царська корона» епітети вказують на належність об'єкта до певної нації, регіону, соціального стану чи категорії речей. Через функцію приналежності епітети не

лише уточнюють значення і характеристику об'єкта, а й формують у читача правильне уявлення про його культурне, історичне чи соціальне середовище.

Загалом у таблиці 1.1 відображені функції та художнє значення епітетів у художньому тексті.

Таблиця 1.1

Функції та художнє значення епітетів у художньому тексті

Функція епітета	Опис функції	Приклади	Ефект на читача
Створення атмосфери	Передає настрій, емоційний стан персонажів та загальний фон подій	«тихий вечір», «морозна ніч», «бурхливий вітер», «палаюче сонце»	Допомагає відчувати інтонацію твору, зрозуміти внутрішній стан персонажів, сприймати художній світ емоційно
Візуалізація	Допомагає уявити предмети, явища, персонажів, робить образи яскравими та конкретними	«сріблясті хвилі», «пухнасті хмарки», «криваво-червоне сонце»	Створює живі образи, полегшує сприйняття деталей, активізує уяву читача
Оцінка	Висловлює ставлення автора до об'єкта, оцінює його, підкреслює значущість	«нещасна доля», «гідний герой», «похмуре небо»	Формує авторську позицію, впливає на сприйняття подій та персонажів, створює емоційний відгук
Індивідуалізація	Надає унікальності предметам, явищам або персонажам	«золотий захід сонця», «пухнастий сніг», «темно-сині очі»	Виділяє об'єкт серед загальної картини світу, викликає конкретні емоції, створює ефект присутності
Приналежність	Вказує на соціальний, національний, віковий або інший контекст об'єкта	«селянська хата», «дідівська пісня», «студентський гурток»	Дозволяє зрозуміти соціокультурний контекст, підкреслює взаємозв'язки та характеристики персонажів

Джерело: сформовано автором.

Отже, епітет у художньому тексті має багатогранну функцію: він формує атмосферу, конкретизує і індивідуалізує образи, передає емоційне ставлення автора та надає тексту художньої виразності. Його правильне і доречне використання робить мову твору більш живою, образною та естетично завершеною, допомагає читачеві глибше зануритися у світ художнього твору та відчувати його атмосферу, емоційне забарвлення і концептуальну структуру.

1.3 Епітет як описово-словесний засіб творення кольорової палітри та просторових картин в описах природи

Епітет як описово-словесний засіб творення кольорової палітри та просторових картин в описах природи має особливе значення у літературному процесі, адже він здатний перетворювати простий опис навколишнього світу на художній образ, наповнений глибиною та багатозначністю. Звичайне слово, увиразнене епітетом, стає носієм не лише зовнішніх характеристик, але й внутрішнього настрою, емоційної тональності та авторського світовідчуття. Коли письменник говорить про «золотий промінь сонця», він не лише підкреслює його теплий колір, а й передає велич, сакральність, відчуття щастя й піднесення. «Синє море» у різних контекстах може бути спокоєм і безмежністю, або ж холодом і відчуженням. У цьому полягає унікальність кольорових епітетів: вони не лише вказують на ознаку, а й створюють атмосферу, у якій розгортається дія чи розкривається внутрішній світ героя.

Системність колірних епітетів виявляється через опозиційні зіставлення, які відображають основні складові загального кольорового спектра. У цій системі можна виділити чотири основні групи лексем із кольористичною семантикою.

До першої групи належать слова, що позначають «гарячий» спектр. Це образні словосполучення, насичені вогняними та сонячними відтінками: «червона кров», «сонце, як серце, криваве», «поток вогняним», «рожевий схід», «на крилах золотих», «золота пряжа», «бурштинове пиво», «жовті піски», «вогняні вії», «іскри палкі». Вони створюють атмосферу тепла, енергії, руху та внутрішньої напруги [52, с. 210].

Друга група охоплює лексику «прохолодного» спектра, яка передає відчуття свіжості, простору й гармонії. Наприклад: «синє море», «блакитне небо», «фіалкова сутінь», «синьоокі квіти», «музика гір блакитнооких». Вони асоціюються з відчуттям спокою, умиротворення та чистоти [52, с. 210].

До третьої групи належать ахроматичні позначення, що ґрунтуються на білих, срібних, сірих та близьких до них відтінках: «руки сніжно-білі», «ночі сріблясто-блакитні», «срібно-білі крила», «сизі орлиці», «сірі скелі». Сюди ж можна віднести синтезовані кольори, які узагальнюють враження багатобарвності: «стобарвні», «веселі мрії» [52, с. 211].

Окремо виділяється група епітетів зі значенням світлопозначень, що підкреслюють прозорість, сяйво й осяйність образів: «день блискучий», «листя прозоре», «променистий вінок», «прозорий серпанок», «світлий храм». Такі словосполучення формують особливу атмосферу піднесеності, духовності та внутрішнього світла, що надає художньому простору глибини й символічної насиченості [52, с. 211].

Також Л. Шутова зазначає, що аналіз семантичної структури епітета дає можливість виокремити ціле лексико-семантичне поле кольору, яке складається з кількох основних груп. До нього належать назви базових кольорів, наприклад «блакитний», «рожевий», «зелений», які відтворюють найпростіші та водночас найпоширеніші уявлення про барви навколишнього світу [21, с. 7]. Окрему підгрупу становлять колірні модифікатори, що відтінюють або змінюють основне значення, зокрема «біленький», «білястий», «золотавий», які додають опису ніжності, теплоти чи м'якості звучання. Важливим є й пласт синтезаторів, де поєднуються кілька кольорів в одному слові, що створює ефект складної гами, наближеної до реалістичного зображення природи. До цієї системи входять і опосередковані назви кольорів, на зразок «бронзовий», «вогняний», «іржавий», «золотий», які передають не лише колір, а й додаткові асоціації, пов'язані з матеріалом, стихією чи символікою. Завершують поле умовно колірні епітети, серед яких «матовий», «переливний», «соковитий», що відображають не конкретний відтінок, а спосіб його сприйняття людиною, створюючи художній ефект багатовимірності кольорового образу.

Наприклад, у поетичному доробку Лесі Українки, яка майстерно працювала з кольоровими образами, білий колір у його епітетній функції набуває символічної багатозначності. Він може позначати чистоту й святість («*Білії крила сріблясті леліли у місячнім сяйві*» [89, с. 67]), але водночас виражати холод і траурність («*В холодній, білій сніговій труні*» [89, с. 111]). Саме завдяки цій гнучкості білий колір перетворюється на багатовимірний знак, що здатний передати тонкі емоційні відтінки.

Ліна Костенко продовжує цю традицію, використовуючи широкі ряди кольорових означень: «*і пожеж багрянні язики*» [63, с. 14], «*сивий попіл*» [63, с. 98]. У її поезії колір завжди несе за собою емоцію, звук, асоціацію, він перетворюється на елемент синестезії, де зір, слух і душевне переживання зливаються в єдиний художній простір. Саме через колір епітет відкриває глибину індивідуального світосприйняття митця, яке передається читачеві як досвід співпереживання.

Також у поезії А. Кримського чітко простежується роль епітета як описово-словесного засобу творення кольорової палітри та просторових картин у літературних описах природи:

«Білий-ясний в небі повний місяць:

Біле личенько твоє – ясніше.

Темна-чорна – темрява нічна:

Чорні кучері твої – темніші» [11, с. 271].

Завдяки використанню епітетів, таких як «білий-ясний», «темна-чорна», автор не лише конкретизує образи, а й надає їм виразності та візуальної насиченості. Епітети працюють як інструмент кольорового кодування, дозволяючи читачеві уявити різницю між світлом і тінню, ясністю й темнотою, створюючи контраст між небесним явищем і людським образом.

Крім кольорового ефекту, епітети допомагають будувати просторові відчуття, передавати глибину та розташування об'єктів у просторі. Наприклад,

«повний місяць» на небі та «темна-чорна» ніч формують уявлення про контраст між світлом і темрявою, розширюючи сприйняття природної сцени.

Наступний уривок А. Кримського:

«Поезіє! супутнице моя!

Ти – теплий, животворний промінь сонця.

Ти – тихий місяць, що в тюрмі сія

З закуреного, темного віконця» [11, с. 47].

Тут епітети виступають потужним засобом художнього опису, формуючи кольорову палітру та просторові картини. Завдяки епітетам «теплий», «животворний», «тихий», «темного», автор передає не лише кольорові та світлотіньові характеристики природних явищ, а й їхню атмосферну та емоційну наповненість. «*Теплий, животворний промінь сонця*» не лише описує колір і світло, а й передає відчуття енергії, життєдайності та руху, створюючи яскраву, теплу кольорову палітру в уяві читача.

Водночас епітет «*тихий місяць*» у поєднанні з «*закураним, темним віконцем*» дозволяє моделювати просторову картину: контраст світла місяця та темряви приміщення створює локальне розташування об'єктів у просторі. Через такі художні деталі читач уявляє, як світло пробивається крізь темряву, формуючи атмосферу задумливості та інтимності.

У світовій літературі кольоровий епітет виконує подібні функції. Гете, описуючи природу, використовує «срібно-білі» поля, які перетворюють звичайний опис на вишукану метафору, де колір стає емоційним тоном усього тексту. Англійський поет Гаусман, застосувавши вираз «*colored counties*», створив цілу палітру уявлень, у якій зорове відчуття переходить у символічний вимір: кольоровість тут не лише зовнішня, вона формує атмосферу ностальгії, спокою чи тривоги [102]. У цьому полягає універсальна властивість кольорового епітета – він завжди працює на межі між зоровим образом і внутрішньою символікою, між реальністю й уявою.

Кольорові епітети у тексті виконують одразу кілька важливих функцій. Вони надають описам образності, перетворюючи текст на своєрідне полотно, яке читач може «бачити». Вони створюють емоційне забарвлення, допомагають авторові передати власне ставлення до світу, викликати у читача співпереживання. Вони символічно насичують простір, дозволяють одному слову відкрити цілий пласт значень: (від інтимних переживань до культурних асоціацій). Білий колір може бути невинністю й водночас смертю, червоний – любов'ю і кров'ю, синій – спокоєм і бездонною печаллю. Нарешті, вони формують просторову глибину, адже завдяки кольорам читач відчуває себе ніби всередині тексту, стає учасником поетичного простору, а не просто споглядачем.

Отже, кольоровий епітет у художньому творі – це набагато більше, ніж прикметник чи словесне означення. Це ключ до глибокого переживання художнього світу, засіб, за допомогою якого автор творить палітру, малює просторові картини, оживлює природу і надає їй психологічного та символічного виміру. Саме через колір текст оживає, перетворюється на емоційний і культурний простір, у якому зливаються світло і тінь, звук і тиша, радість і смуток. І в цьому полягає магія літератури: за допомогою кількох влучних епітетів вона дозволяє читачеві не лише уявити, але й відчувати природу так, ніби він перебуває всередині поетичного світу, де кожен колір звучить, дихає й наповнює душу емоціями.

1.4 Структурні типи епітетів

Епітет у літературі та фольклорі постає як яскравий засіб індивідуалізації й емоційно-образного відтворення дійсності. Завдяки йому нейтральні слова та описові конструкції набувають художньої виразності, створюють атмосферу емоційної насиченості й допомагають читачеві глибше зануритися у внутрішній світ твору. Вивчення структурних типів епітетів має велике значення для мовознавства, оскільки дозволяє систематизувати їх граматичні, семантичні та функційні особливості, простежити взаємозв'язок між формою та змістом.

1. Структурні (формально-граматичні) типи (див. табл. 1.1) [16, с. 25-28].

Таблиця 1.1

№	Структурна модель епітета	Характеристика	Приклади
1	A + N (Adjective + Noun)	Найпоширеніша модель, прикметник стоїть перед іменником	the bright sun (яскраве сонце), bitter truth (гірка правда), the sweetest melody (найсолодша мелодія), зелений ліс, м'який вітер
2	Participle + Noun	Епітет на базі дієприкметника	whispering leaves (шелестливе листя), glowing horizon (сяючий обрій), frozen silence (застигла тиша), forgotten path (забутий шлях)
3	N + N (Noun + Noun)	Іменник виступає у функції означення	velvet night (оксамитова ніч), stone heart (камене серце), flower child (дитина-квітка), winter breath (подих зими)
4	Adverb + Adjective	Прислівник підсилює або уточнює ознаку прикметника	deeply lonely soul (глибоко самотня душа), incredibly bright morning (неймовірно світлий ранок), perfectly calm sea (абсолютно спокійне море)
5	Hyphenated Adjectives (дефісні епітети)	Складені означення, створені за допомогою дефіса	snow-white silence (сніжно-біла тиша), iron-willed leader (залізновольовий лідер), storm-driven heart (бурею гнане серце)
6	Phrase + Noun	Розгорнута фраза виконує функцію означення	a heart full of sorrow eyes (очі, сповнені смутку), the man with a thousand dreams soul (душа людини з тисячею мрій)
7	Adverb + Adjective + Noun	Комбінація прислівника, прикметника та іменника	deeply emotional speech (глибоко емоційна промова), highly skilled performer (висококваліфікований виконавець)
8	Noun + Adjective (постпозиція)	Прикметник стоїть після іменника	time immemorial (з сивої давнини), river wide (широка річка), dreams unbroken (незламні мрії)

1) Найпоширенішою структурою епітета в художньому тексті є модель A + N, у якій означення виражене прикметником і розташоване перед іменником, утворюючи з ним тісний синтаксичний зв'язок, який у лінгвістичній термінології називають препозицією. Така структура забезпечує компактність та високу виразність мовлення, дозволяючи автору органічно інтегрувати епітет у речення без

порушення ритміки або логіки тексту. Прикметник у позиції препозиції може бути як простим, наприклад, «тихий місяць» [11, с. 47], так і складеним, як у випадку «животворний промінь» [11, с. 47], де два або більше компонентів прикметника утворюють єдиний семантичний образ.

Особливо важливою є роль простого прикметника у контексті порівнянь і метафоричних конструкцій, де він найчастіше виконує функцію епітета, підкреслюючи суттєві ознаки предмета або явища. Простий епітет дозволяє акцентувати ключові властивості об'єкта, створюючи емоційно насичене враження без зайвої деталізації, тим самим зберігаючи естетичну компактність і природність мовлення. Прикметники у формі найвищого ступеня порівняння активно використовуються для підсилення образного значення, створюючи ефект інтенсивності, контрастності або емоційного наголосу, що дозволяє автору акцентувати винятковість ознаки або особливості описуваного явища.

Крім того, використання моделі $A + N$ сприяє формуванню гармонійного ритму та структурної цілісності тексту, оскільки прикметник у препозиції забезпечує безпосередній зв'язок із іменником, що дозволяє уникати надмірних синтаксичних ускладнень та забезпечує легкість сприйняття інформації читачем. Саме завдяки цьому простий епітет стає основою художнього мовлення, дозволяючи автору швидко й ефективно передавати образність, характерні риси та внутрішню сутність описуваного об'єкта.

2) Модель, у якій епітет реалізується за допомогою дієприкметника, позначається як $Participle + N$ і посідає друге місце за частотністю серед структурних типів епітетних конструкцій. Така модель базується на здатності дієприкметника одночасно передавати ознаку та динаміку дії, завдяки чому опис набуває більшої образності та емоційної насиченості. У її межах виокремлюють дві основні різновиди:

- епітет-дієприкметник теперішнього часу, що передає процес, який триває або характеризує об'єкт як активний, живий, рухливий. Приклади:

whispering leaves (шелестливе листя) [34], *glowing horizon* (сяючий обрій) [34], *shivering air* (тремтливе повітря) [34];

- епітет-дієприкметник минулого часу, який відтворює результат завершення дії або стан об'єкта, зумовлений подією. Приклади: *frozen silence* (застигла тиша) [34], *forgotten path* (забутий шлях) [34], *scattered dreams* (розсіяні мрії) [34].

Завдяки такій моделі мовлення стає виразним і динамічним, а описувані образи – більш об'ємними й емоційно насиченими, що сприяє створенню сильнішого естетичного впливу на читача.

3) Іменник також може виконувати роль епітета, виступаючи в позиції означення у моделі N + N. У такій конструкції перший іменник не просто називає предмет чи явище, а наділяє другий іменник додатковою смисловою, емоційною або асоціативною характеристикою. Подібні епітети утворюють компактні й виразні словосполучення, де атрибутивний іменник стає носієм образної ознаки, посилюючи семантику основного слова.

Найчастіше конструкція N + N використовується для створення лаконічних, але змістовно насичених образів, які виконують функцію визначального символу, порівняння або метафоричного означення. У таких поєднаннях перший іменник не просто модифікує другий, а задає тон усьому образу, формуючи цілісну семантичну структуру, яка одразу викликає у читача певні асоціації, емоційні відтінки та уявні картини. Прикладами таких епітетичних конструкцій є: *velvet night* (оксамитова ніч) [34], *stone heart* (кам'яне серце) [34], *flower child* (дитина-квітка) [34], *winter breath* (подих зими) [34]. У цих випадках перший елемент задає текстурні, емоційні або символічні характеристики, а другий іменник визначає об'єкт, до якого застосовується образ. Результатом є створення концентрованого художнього образу, що дозволяє передати складне відчуття, емоцію або властивість предмета без використання додаткових описів або пояснень.

Завдяки конструкції N + N автор отримує можливість економно й точно передати складні або абстрактні характеристики, не вдаючись до довгих порівнянь або розгорнутих описів. Цей прийом широко застосовується в поезії, художній прозі, публіцистиці та сучасних літературних експериментах, оскільки дозволяє створювати яскраві, символічні та стилістично сильні образи, що значно підсилюють емоційність і виразність тексту. Крім того, така структура сприяє ритмічній компактності та семантичній точності висловлювання, адже автор може поєднувати різні іменники для формування метафоричних або асоціативних зв'язків, створюючи нові смислові відтінки та художні акценти. Конструкції N + N, таким чином, стають не лише стилістичним інструментом, але й засобом інтелектуальної економії мови, дозволяючи читачеві миттєво «зчитувати» комплексні образи та сенси, вкладені автором у невелике словосполучення.

4) У сучасній англійській мові поширеною є також модель, у якій епітет реалізується через поєднання прислівника з прикметником – конструкція Adverb + Adjective. У такому випадку прислівник посилює або уточнює ознаку, виражену прикметником, надаючи опису додаткової виразності, емоційного забарвлення чи інтенсивності. Завдяки цьому мовна структура стає більш ритмічною, плавною й емоційно насиченою, а характеристика об'єкта – точнішою та глибшою.

Такі комбінації часто використовуються для створення яскравих, емоційних і навіть гіперболізованих образів, що дозволяє авторові передати найтонші відтінки почуттів, атмосфери чи настрою. Наприклад: *deeply lonely soul* (глибоко самотня душа) [34], *incredibly bright morning* (неймовірно світлий ранок) [34], *quietly distant voice* (ледь чутний далекий голос) [34], *perfectly calm sea* (абсолютно спокійне море) [34].

Конструкція Adverb + Adjective є надзвичайно продуктивною в художньому стилі, поезії, публіцистиці та навіть у розмовному мовленні. Вона допомагає створювати не лише образи, а й відтворювати певні психологічні стани, формувати атмосферу та робити висловлювання глибшим і виразнішим.

5) Епітети можуть формуватися не лише у межах окремих слів чи словосполучень, а й через поєднання кількох лексичних одиниць за допомогою дефіса. Такі конструкції, відомі як *hyphenated phrases* (вирази, написані через дефіс), створюють яскраві та стилістично насичені образи, у яких кожен компонент бере участь у формуванні єдиного художнього значення.

Подібні складені епітети часто виникають на перетині метафори, порівняння та авторської інтенції. Вони дозволяють дуже точно передати складні асоціації та відчуття, які неможливо висловити одним словом. Наприклад: *snow-white silence* (сніжно-біла тиша) [34], *iron-willed leader* (залізновольовий лідер) [34], *honey-sweet smile* (медово-солодка усмішка) [34], *storm-driven heart* (бурею гнане серце) [34].

Складні, дефісні епітети є особливо характерними для поетичної та художньої мови, оскільки вони дозволяють авторові створювати виразні новотвори, наділені індивідуальним стилем і сильним емоційно-образним потенціалом. Такі конструкції підсилюють ритміку тексту, роблять опис живішим і багатовимірним, а також демонструють творчі можливості мови, відкриваючи простір для авторських інновацій та експресії.

6) Крім того, фразові епітети можуть реалізовуватися у різноманітних структурних моделях, що підкреслює їхню гнучкість та виражальну силу в художньому мовленні. Однією з найтиповіших форм є частково замкнена двокомпонентна конструкція, відома як модель *Phrase + Noun*. У такому випадку фраза виконує роль означення та передує іменнику, уточнюючи його зміст, поглиблюючи характеристику та створюючи розгорнутий, нюансований образ.

Цей тип епітета дозволяє авторові тісніше пов'язати описові елементи з основним поняттям, наділяючи його додатковими сенсовими шарами й емоційними відтінками. Наприклад: *a heart full of sorrow eyes* (очі, сповнені смутку) [34], *the man with a thousand dreams soul* (душа людини з тисячею мрій) [34], *a voice like morning breeze whisper* (шепіт голосу, мов ранковий вітерець) [34].

Конструкції такого типу є показовими для поетичної, романтичної та психологічно-орієнтованої прози, де важливо не лише назвати ознаку, але й створити емоційний контекст, атмосферу та внутрішній простір образу. Таким чином, фразові епітети модельного типу *Phrase + N* демонструють високу художню продуктивність і слугують інструментом тонкої стилістичної майстерності письменника.

7) Наступна модель – *Adverb + Adjective + N*. Вона демонструє використання прислівника та прикметника у ролі єдиного епітета, що утворює розгорнуту характеристику та надає означуваному іменнику додаткової експресивності й стилістичної виразності. У такій конструкції прислівник виконує функцію підсилювача ознаки, позначеної прикметником, завдяки чому опис стає більш деталізованим, емоційно насиченим і часто відображає ставлення мовця до об'єкта опису.

Ця модель є характерною для художнього та публіцистичного стилів, де автор прагне передати особливий настрій або яскраво окреслити образ. Наприклад, у словосполученнях *deeply emotional speech* (глибоко емоційна промова) [34] чи *highly skilled performer* (висококваліфікований виконавець) [34] прислівники *deeply* та *highly* підсилюють ознаки *emotional* та *skilled*, роблячи висловлення більш точним і емоційно виразним. Подібні структури широко використовуються для створення ефекту інтенсивності, підкреслення значущості певної якості або передачі авторського оцінного судження.

8) У художньому мовленні існує ще одна, хоч і менш поширена, проте надзвичайно виразна модель побудови епітетів – розташування прикметника після іменника. Такий постпозитивний епітет виділяється своєю нестандартною позицією, що відходить від типової англійської структури та привертає особливу увагу читача. Конструкція за зразком *Noun + Adjective* надає висловлюванню урочистого, поетичного або архаїчного забарвлення, посилює емоційність і художню виразність тексту.

Наприклад, у фразях на кшталт *time immemorial* [34] чи *river wide* [34] прикметник, розташований після іменника, виконує особливу художню функцію: він підсилює образність та створює ритмічний і семантичний ефект, що відрізняє такі конструкції від стандартної моделі A + N. Така перестановка елементів спрямована на досягнення акцентуації важливих ознак або характеристик об'єкта, а також на формування музикальності та естетичної гармонії тексту, що особливо цінується в поетичних та високостилістичних прозаїчних творах.

Використання структури N + A у художньому мовленні часто надає тексту класичної, майже літературно-піднесеної інтонації, підкреслюючи важливість описуваного явища або предмета та створюючи певний ритмічний наголос, який спрямовує увагу читача на ключовий образ. Завдяки такому розташуванню прикметника автор отримує можливість акцентувати специфічні якості або символічні характеристики, надаючи мовленню вишуканості та стилістичної виразності.

2. За стабільністю зв'язку з означуваним словом

Стандартні епітети – це ті, що вже закріпилися в мовній практиці та стали звичними для сприйняття. Вони позначають ознаки предметів або явищ, які є для них природними та очевидними, наприклад: *темна ніченька* [11, с. 123], *мертва тиша* [11, с. 59]. Такі епітети не створюють ефекту несподіванки, але водночас виконують важливу функцію: вони формують основу для традиційного художнього опису, забезпечують зрозумілий і доступний зв'язок між словом та його смисловим наповненням. Їхня простота не применшує їхньої цінності, адже саме завдяки стандартним епітетам літературний текст набуває природності, близькості до живої мови та зрозумілості для широкого кола читачів. Крім того, вони можуть створювати своєрідний фон для складніших образних конструкцій, підсилюючи ефект авторських новацій.

Особливу роль у художньому дискурсі відіграють постійні епітети, що мають глибоке коріння у фольклорній традиції. Вони характерні насамперед для народної

творчості – пісень, дум, билин, казок [2, с. 18]. Постійні епітети завжди закріплюються за певним іменником і вживаються разом із ним:

Є й мигдаль ясно-зелений,

Єсть і сивая маслина,

І акація рожева,

І смолистая кедрина [11, с. 57].

Такі словосполучення не лише допомагають створювати ритмічність і мелодійність фольклорного тексту, а й віддзеркалюють колективний спосіб мислення та художнього бачення світу. Вони переносять уявлення людей про найважливіші символи, у яких закріплено досвід поколінь і національну специфіку. Постійний епітет стає своєрідним ключем до розуміння культурної пам'яті, адже він не тільки описує, а й відтворює певний традиційний образ, який легко впізнається у свідомості слухача чи читача.

Авторські (контекстуальні) епітети відрізняються від стандартних і постійних своєю новизною, індивідуалізованою образністю та здатністю передавати унікальне світосприйняття автора. Вони виникають у конкретному творі або в межах певної ситуації, і саме тому не входять до усталеного мовного вжитку та не сприймаються як нормативна частина лексичного запасу [70, с. 2]. На відміну від традиційних епітетів, які мають стабільне значення та широко використовуються в різних контекстах, авторські епітети відображають індивідуальний стиль письменника, його емоційне та концептуальне бачення світу, передаючи особливу атмосферу твору та підкреслюючи його художню специфіку.

Головна особливість таких епітетів полягає у їхній здатності дивувати читача, ламати усталені мовні шаблони та створювати несподівану виразність тексту. Вони можуть виникати як результат інноваційного поєднання слів, метафоричного переносу значень або творчої гри з мовними засобами, що робить їх непередбачуваними та динамічними елементами мовної системи твору.

3. За семантикою (значенням)

Описові епітети передають реальні, відчутні властивості предмета чи явища. Вони ґрунтуються на безпосередньому спостереженні й допомагають читачеві чітко уявити конкретний об'єкт у тексті. Наприклад, вислови «зима холодна» [11, с. 127], «теплий вітер» [11, с. 205] описують властивості, які реально існують і легко сприймаються сенсорними органами. Описові епітети виконують функцію конкретизації, тобто роблять картину більш реалістичною та детальною.

Образні (поетичні) епітети ґрунтуються на переносному значенні слів і здебільшого мають метафоричний характер [70, с. 2]. Вони виходять за межі звичайного опису і створюють нову художню реальність, надаючи тексту поетичності та багатозначності. Наприклад, вислови «золотим шляхом» [11, с. 184], *кривава піна* [11, с. 209] не лише описують предмет, але й передають авторське бачення, асоціації та символічні значення. Образні епітети дозволяють формувати художні образи, що мають глибокий емоційний та естетичний вплив на читача. Вони часто застосовуються в поезії та прозі для створення яскравих картин.

Ліричні або оцінні епітети передають емоційне ставлення автора або оповідача до предмета, явища чи персонажа. Такі епітети не лише позначають ознаку, а й транслиують певний емоційний тон, надаючи тексту глибини та експресивності: «чарівна мова» [11, с. 184], «радісна звістка» [11, с. 257]. Вони створюють атмосферу, впливають на сприйняття читача, роблять текст більш чуттєвим і психологічно насиченим.

Такі епітети здатні формувати настрій і тон тексту, впливати на його ритміку та стилістичну забарвленість, роблячи мовлення більш чуттєвим, психологічно насиченим та образно яскравим. Вони дозволяють автору висловлювати оцінку, симпатію, захоплення, сум чи інші емоційні переживання, тим самим встановлюючи певний контакт із читачем і сприяючи глибшому зануренню в художній світ твору. Ліричні епітети також відіграють роль середника між авторським задумом і читачем, оскільки через них передаються нюанси відчуттів і ставлення до описуваного, що робить текст більш насиченим та багатоплановим.

Отже, епітет як описово-словесний засіб творення художньої образності є одним із найгнучкіших і найрізноманітніших тропів у мові. Його структурна класифікація допомагає не лише впорядкувати багатство формальних та семантичних проявів, а й зрозуміти особливості функціонування в конкретному тексті. Простота чи складність форми, сталість або індивідуальність, описова точність чи образна експресія – усе це визначає характер художнього епітета. Завдяки багатогранності своїх структурних типів він здатний виконувати різноманітні функції: від підкреслення реальної ознаки до творення нових символічних смислів.

1.5. Семантичне поле епітета

Семантичне поле епітета є надзвичайно важливим інструментом лінгвістичного аналізу, оскільки воно дозволяє глибоко розкрити багатогранність мовних одиниць, які виконують функцію образного означення в тексті. Епітети, як особливі лексичні засоби, здатні не лише передавати інформацію про об'єкт або явище, а й наповнювати його емоційним, асоціативним та оцінним змістом. Семантичне поле епітета охоплює всі значення, які можуть бути виражені за допомогою таких мовних одиниць у певному контексті, утворюючи певну лексико-семантичну систему, де кожне слово взаємопов'язане і підтримує загальне смислове навантаження. Таке поле стає невіддільною частиною художньої мови, оскільки через нього автори формують образний світ твору, створюють певну атмосферу, передають тонкий психологічний стан персонажів і власне ставлення до описуваних явищ.

К. Глушко зазначає, що семантичне поле епітета має складну, багатовимірну структуру та часто перетинається з полями інших стилістичних засобів, таких як метафори, порівняння чи гіперболи [2, с. 11]. Загалом це означає, що елементи епітета можна виявити і в інших тропях, простежуючи їх функціонування в тексті та взаємодію зі стилістичними особливостями твору. В будь-якому художньому

словосполученні завжди присутнє виділення певної ознаки об'єкта, яка формує його образне та семантичне забарвлення, що, у свою чергу, створює основу для мовних фігур та стилістичних акцентів. Епітет стає не просто описовим засобом, а універсальним елементом художньої виразності, який пронизує різні рівні тексту і взаємодіє з іншими мовними структурами.

Аналізуючи особливості використання та семантичне забарвлення художніх означень у текстах, можна створити індивідуальну картину світу автора або спільноти, визначити період створення твору, його стильову течію та напрям, а також оцінити авторську майстерність у доборі, комбінуванні та ритмічній організації слів. Семантичне поле епітета виступає своєрідним інструментом відображення ментальної, культурної та емоційної реальності, яку автор прагне передати читачеві. Воно дозволяє виявити внутрішні зв'язки між словами, підкреслити нюанси значення та створити багат шаровий художній ефект, який впливає на сприйняття твору.

За класифікацією В. Кухаренко, епітети поділяються на емотивні та образні. Емотивні епітети виконують функцію вираження емоційної оцінки предмета або явища автором. До таких слів відносяться, наприклад, «неймовірний» (*incredible*) або «нестерпний» (*obnoxious*), які передають ставлення автора та створюють відповідний настрій у тексті [12, с. 23-49].

Образні епітети, у свою чергу, поділяються на метафоричні та метонімічні. Зазвичай вони виражаються прикметниками або дієприкметниками. Так, якщо метафору «*the sea was smiling*» перетворити так, щоб замість дієслова троп відображався через прикметник, отримаємо «*the smiling sea*», що є прикладом метафоричного епітета. Такий прийом дозволяє автору надавати природі чи предметам образності та поетичності, оживляючи опис і роблячи його більш виразним [12, с. 30–57].

За класифікацією І. Кочана, епітети поділяються на дві головні групи: ті, що вживаються в прямому значенні, і ті, що вживаються в переносному значенні. Серед

образних епітетів він виділяє додатково дві підкатегорії: метафоричні та метонімічні, які допомагають передати більш образний, символічний або асоціативний зміст описуваного об'єкта [9, с. 105-108].

Також варто підкреслити, що структура семантичного поля епітета складається з кількох взаємопов'язаних компонентів, кожен із яких вносить свій унікальний внесок у сприйняття мовної одиниці та формування образного ряду твору. До таких компонентів можна віднести: буквальне значення слова, що позначає конкретну ознаку об'єкта; оцінчне забарвлення, що передає ставлення автора або оповідача; контекстуальну модифікацію, яка формується залежно від конкретної ситуації чи композиційної позиції у творі; асоціативні та символічні нашарування, що створюють додаткові смислові відтінки; а також стилістичну функцію, яка визначає, як епітет взаємодіє з іншими художніми засобами і впливає на ритм, тон і емоційний вплив тексту.

Перший компонент семантичного поля епітета – оцінність – відіграє важливу роль у передачі ставлення автора, оповідача або ліричного героя до описуваного об'єкта, явища чи дії. Завдяки оцінності епітет здатний не лише описати предмет, а й надати йому певну якісну характеристику, що відображає суб'єктивну позицію мовця, його емоційне та оцінне ставлення до того, що він описує. Оцінність дозволяє автору підкреслити позитивні, негативні або нейтральні риси об'єкта, створюючи тим самим емоційний контекст та художній тон висловлювання.

Наприклад, у словосполученні «*чарівна мова*» [11, с. 305] прикметник *чарівна* не просто позначає якість мови як предмета, а транслює захоплення, позитивну емоційну оцінку, формуючи у читача відчуття гармонії, привабливості та естетичного задоволення. Навпаки, словосполучення «*раб мерзенний*» [11, с. 305] несе негативну оцінку, підкреслюючи огидність або неприйнятність суб'єкта, що створює у читача відповідний емоційний відгук і формує певну психологічну атмосферу тексту. Таким чином, оцінність епітета стає ключовим засобом

управління емоційною реакцією читача, дозволяючи автору передати ставлення до персонажа або явища не прямим описом, а через художню інтонацію та образність.

Другий компонент семантичного поля епітета – описовість – зосереджується на деталізації фізичних та матеріальних характеристик об'єкта, явища або персонажа. Завдяки описовим епітетам читач отримує можливість точно уявити зовнішні ознаки предмета, його форму, колір, розмір, текстуру, стан або інші властивості, що робить образ більш конкретним і відчутним. Такі епітети виконують функцію візуалізації, допомагаючи читачеві «побачити» предмет у власній уяві та створюючи ефект присутності в описаному середовищі.

Наприклад, словосполучення «*зелененьке листя*» [11, с. 164] не лише формує візуальний образ листя, а й викликає у читача сенсорні асоціації: відчуття свіжості, природності, живої фактури рослинності. Використання таких описових епітетів дозволяє автору передати атмосферу простору, підкреслити сезонні, кліматичні або емоційні відтінки сцени, створюючи більш багатопланове сприйняття художнього світу.

Третій компонент семантичного поля епітета – асоціативність. Вона забезпечує тексту додатковий рівень смислової та емоційної глибини, створюючи зв'язки між мовними одиницями та культурними, історичними або емоційними кодами. Цей компонент дозволяє автору виходити за межі буквального опису, надаючи словосполученням метафоричного та символічного значення, що формує багатоплановий контекст твору. Завдяки асоціативності читач може інтуїтивно пов'язувати образи з іншими явищами, подіями, символами або культурними стереотипами, що значно збагачує сприйняття тексту та створює ефект глибокої художньої реальності.

Наприклад, словосполучення «*сріблисті потоки із місяця ллуться*» [11, с. 71] не лише описує природне явище – світло місяця, яке відбивається у воді, а й активує у читача асоціативний ряд, що включає красу, гармонію, спокій, романтичний настрій та певну поетичну ідеалізацію ночі. Цей образ допомагає передати

емоційний фон сцени, підкреслити атмосферу та настроєвий контекст, а також посилити символічне навантаження тексту, створюючи відчуття цілісності художнього світу.

Четвертий компонент семантичного поля епітета – емоційність. Вона забезпечує тексту можливість передавати власний або суб'єктивний емоційний стан автора та персонажів, встановлюючи глибоку емоційну взаємодію з читачем. Завдяки цьому компоненту епітети стають не лише засобом опису зовнішніх або внутрішніх ознак об'єкта, а й інструментом комунікації емоцій, дозволяючи автору доносити почуття, настрій, психологічний стан героїв або емоційний тон сцени. Емоційність епітета активно використовується для підсилення драматичного ефекту, створення атмосфери твору та формування емоційного резонансу, що сприяє більш глибокому зануренню читача у художній світ.

Наприклад, словосполучення *«сумний його спів»* [11, с. 276] не лише описує певну мелодію або музичний фон, а й передає внутрішній стан персонажа, викликаючи у читача відчуття смутку, меланхолії та співпереживання. Через такий епітет читач відчуває настрій твору, сприймає психологічні нюанси дії або події, а художній текст стає не просто об'єктом споглядання, а емоційним досвідом, який залучає до співпереживання, аналізу почуттів та моральної оцінки поведінки героїв.

Емоційність епітета також дозволяє комплексно відтворювати внутрішній світ персонажів, їхні переживання та настрої, що є особливо важливим у психологічно орієнтованій прозі, поезії та драматургії. Вона сприяє створенню динамічного тексту, де зміни настрою, емоційні коливання та переживання героїв відображаються через тонкі мовні засоби, надаючи твору естетичної насиченості та образної цілісності.

Також варто зазначити, що епітети у художньому мовленні становлять важливий засіб створення образності, адже вони допомагають письменнику не просто описувати предмет чи явище, а передавати емоційні відтінки, авторське ставлення та особливості світобачення. Залежно від семантики та стилістичного

впливу виокремлюють кілька основних різновидів епітетів, кожен із яких виконує специфічну функцію в художньому тексті (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Різновиди семантичних епітетів

Вид епітета	Характеристика	Приклади
Метафоричні	Ґрунтуються на перенесенні ознак з одного об'єкта на інший через подібність; створюють образність, поетичність, асоціативність	velvet night, burning hope, golden dreams
Гіперболічні	Епітети-перебільшення; підсилюють емоційність, велич, урочистість	eternal glory, boundless sky, unbreakable spirit
Ліготичні	Передають зменшену, пом'якшену ознаку; створюють ліричність, делікатність, натяк	a faint smile, a little hope, a tiny whisper of fear
Іронічні	Створюють приховану протилежну оцінку; підсилюють сатиру, критику	brilliant fool, humble tyrant, kind-hearted villain
Оксюморонічні	Поеднують протилежні значення; відображають складність почуттів, внутрішні суперечності	sweet sorrow, deafening silence, living death

Джерело: сформовано автором

Метафоричні епітети базуються на перенесенні ознак з одного об'єкта на інший за принципом образної подібності, що дозволяє автору створювати насичені асоціативні образи та надавати тексту поетичності й символічної глибини. Вони формують багат шаровий художній простір, у якому читач може емоційно співпереживати персонажам і подіям твору. Наприклад, словосполучення «*velvet night*», «*burning hope*», «*golden dreams*» [34] не лише збагачують образність тексту, а й дозволяють автору передати психологічні та емоційні відтінки, які виходять за межі буквального опису. Метафоричні епітети вибираються тоді, коли потрібно підкреслити символічне значення явища, створити асоціативний ряд або підсилити поетичну виразність тексту.

Гіперболічні епітети виконують функцію перебільшення властивостей об'єкта або явища для підсилення емоційної насиченості та драматичності

мовлення. Вони часто зустрічаються у високому стилі, урочистих або героїчних текстах, де автор прагне підкреслити велич, силу, моральну або духовну значущість явищ. Наприклад: «*eternal glory*», «*boundless sky*», «*unbreakable spirit*» [34]. Використання гіперболічних епітетів дозволяє створювати патріотичну, героїчну або піднесену атмосферу, формуючи емоційний резонанс і привертаючи увагу до ключових рис персонажів або подій.

Літотичні епітети, навпаки, ґрунтуються на пом'якшенні або зменшенні ознаки і використовуються для тонкої, делікатної передачі емоцій, настроїв і психологічних нюансів. Вони допомагають створювати інтимну, ліричну атмосферу, де акцент робиться на витонченості відчуттів або натяках, а не на прямому описі. Приклади: «*a faint smile*», «*a little hope*», «*a tiny whisper of fear*» [34]. Вибір літотичних епітетів зумовлений необхідністю передати внутрішній стан персонажів, делікатність ситуації або психологічну глибину переживань без зайвої драматизації.

Іронічні епітети створюють контраст між прямим значенням слова та авторською оцінкою, часто виконуючи сатиричну, критичну або комічну функцію. Вони дозволяють автору висловити критику, показати суперечності персонажів або соціальних явищ, використовуючи мовну гру та приховану оцінку. Наприклад: «*brilliant fool*», «*humble tyrant*», «*kind-hearted villain*» [34]. Вибір іронічних епітетів визначається прагненням підкреслити абсурдність або протиріччя дій, підсилити соціальну або моральну оцінку та створити гумористичний ефект.

Оксюморонічні епітети поєднують протилежні або суперечливі значення, що дозволяє відображати складність почуттів, внутрішню суперечливість персонажів і глибину драматичного переживання. Вони часто застосовуються для передачі парадоксальних або філософських концепцій, що надають тексту символічності та багатовимірності. Наприклад: «*sweet sorrow*», «*deafening silence*», «*living death*» [34]. Використання оксюморонів обґрунтоване необхідністю передати складність

внутрішнього світу героїв, поєднання радості і смутку, надії і розпачу, створюючи багатоплановий художній ефект.

Отже, семантичне поле епітета є багатограним явищем у мові та літературі, оскільки воно охоплює різноманітні аспекти значень, які можуть передаватися через епітети у контексті художнього тексту. Воно забезпечує створення яскравих, образних та емоційно забарвлених описів, сприяє формуванню настрою та психологічного стану персонажів і взаємодіє з читачем на рівні сприйняття, асоціацій та емоцій. Аналіз епітетів у літературних творах дозволяє не лише виявити індивідуальний стиль автора, але й глибше зрозуміти його світогляд, цінності, емоційні та психологічні пріоритети.

1.6. Розуміння поняття «перекладацькі трансформації» в сучасній лінгвістиці

У сучасній лінгвістиці поняття «перекладацькі трансформації» є однією з важливих категорій, що дозволяє повністю зрозуміти процеси перекладу та специфіку взаємодії мов у міжкультурній комунікації. Під перекладацькими трансформаціями розуміють свідомі зміни мовних структур, які здійснює перекладач під час перенесення змісту з однієї мови на іншу. Ці зміни не є випадковими чи формальними, вони спрямовані на те, щоб зберегти змістову, стилістичну та емоційну адекватність оригіналу, водночас враховуючи мовні та культурні особливості цільової аудиторії. Переклад як процес завжди охоплює певний рівень адаптації, оскільки пряме буквальне відтворення тексту часто призводить до втрати смислу або спотворення авторського задуму. Тому перекладацькі трансформації стають незамінним інструментом для досягнення еквівалентності перекладу.

Відомий український науковець В. Карабан визначає перекладацькі трансформації як систематизовані і необхідні перетворення, що дозволяють адаптувати зміст тексту до граматичних, лексичних, синтаксичних і стилістичних

особливостей іншої мови [6, с. 16]. Такі трансформації можуть проявлятися на будь-якому структурному рівні тексту: на рівні лексики, коли замінюються слова або словосполучення для точнішого відтворення значення; на граматичному рівні, коли змінюються синтаксичні конструкції, порядок слів або категорії частин мови; на рівні стилістики та тональності, коли передається емоційне та художнє забарвлення тексту, його ритм, стиль і авторська індивідуальність; на семантичному рівні, коли враховуються контекстуальні та культурні нюанси значень слів і виразів.

Існує кілька основних типів перекладацьких трансформацій, які виділяють сучасні лінгвісти (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Типи перекладацьких трансформацій у сучасній лінгвістиці

Тип трансформації	Опис	Приклади / Особливості
Граматичні трансформації	Зміни граматичних структур у реченні для адаптації синтаксису оригіналу до цільової мови.	Пермутація (перестановка): однак → however (зміна порядку слів). Substitution (заміна), додавання, вилучення, комплексна трансформація.
Лексичні трансформації	Заміна лексичних одиниць для точного передавання значення, включає конкретизацію, генералізацію, заміну та компенсацію.	Наприклад, терміни без прямого еквівалента перекладаються описово або на близький за змістом аналог.
Стилістичні трансформації	Збереження художнього, емоційного та тонального забарвлення тексту; адаптація стилю, використання синонімів або опису.	Передача ритму, метафор, художніх образів у поезії та прозі.

Продовження таблиці 1.3

Лексико-семантичні трансформації	Спрямовані на зміну значення слів у контексті для забезпечення точності і	Забезпечують точне сприйняття тексту та урахування культурних конотацій.
----------------------------------	---	--

	врахування культурних аспектів. Компоненти: семантична точність, контекстуальна відповідність, культурна адекватність.	
Лексико-граматичні трансформації	Одночасні зміни в лексичній та граматичній структурах.	Перетворення дієслова на іменник, зміна порядку слів у реченні, використання природних синтаксичних конструкцій для цільової мови.

Джерело: сформовано автором.

Граматичні трансформації передбачають зміну граматичних структур у реченні. Вони дозволяють адаптувати синтаксичну структуру оригіналу до особливостей мови перекладу, враховуючи різні порядки слів, категорії частин мови та граматичні відмінності між мовами. У сучасних лінгвістичних дослідженнях розрізняють п'ять основних видів граматичних трансформацій: пермутація (перестановка), субституція (заміна), додавання, вилучення та комплексна трансформація [6, с. 18].

Пермутація, або перестановка, передбачає зміну порядку слів у реченні або словосполученні. Це дозволяє передати зміст оригіналу відповідно до граматичних і стилістичних норм цільової мови. Наприклад, в українській мові сполучне слово «однак» звичайно стоїть на початку речення, тоді як у англійській мові його відповідник *however* може вживатися не лише на початку, а й у середині або наприкінці речення, що змінює синтаксичну структуру перекладу без втрати смислу. Аналогічно, у словосполученнях з іменником-означенням порядок слів також може відрізнятись: англійський варіант *theory construction* передбачає розташування означуваного іменника після означення, тоді як український переклад «побудова теорії» вимагає розташування іменника-означення після означуваного слова [6, с. 18].

Субституція, або заміна, є одним із ключових прийомів граматичних трансформацій, що передбачає заміну певної граматичної одиниці на іншу, більш відповідну за контекстом цільової мови [6, с. 19]. Цей прийом дозволяє забезпечити природність та плавність перекладу, уникнути калькування та зберегти смислову точність висловлювання. Додавання полягає у введенні додаткових граматичних елементів, які необхідні для граматично коректного побудування речення у цільовій мові та для відтворення логічних зв'язків між частинами тексту [6, с. 19]. Вилучення передбачає опускання тих елементів, які є надлишковими або зайвими у перекладі, що дозволяє уникнути перевантаження речення та спрощує його сприйняття без втрати смислу [6, с. 19]. Комплексна трансформація поєднує кілька видів змін одночасно, забезпечуючи високу адекватність перекладу і водночас зберігаючи його стилістичну цілісність [6, с. 19]. Використання таких трансформацій дає змогу перекладачеві гнучко адаптувати текст, враховувати синтаксичні та стилістичні особливості обох мов і максимально точно передавати авторське змістове та емоційне навантаження.

Н. Бондарчук підкреслює, що лексичні трансформації є ключовим інструментом у процесі перекладу, оскільки вони забезпечують заміну лексичних одиниць таким чином, щоб зберегти семантичну точність, стилістичну природність та читабельність тексту [44, с. 16]. Цей вид трансформацій охоплює різні підходи:

1. Конкретизація – заміна загального або абстрактного слова на більш точне, що відповідає контексту. Конкретизація дозволяє уточнити зміст і водночас підкреслити деталі, які важливі для художньої виразності тексту.

2. Генералізація – процес, протилежний конкретизації, коли більш специфічний термін замінюється на загальніший. Генералізація часто використовується для адаптації тексту до культурних і мовних норм цільової аудиторії, коли прямий переклад міг би здатися чужорідним або надто технічним.

3. Додавання – введення у текст перекладу додаткових елементів, яких немає в оригіналі, але які необхідні для збереження смислу, логіки або художньої образності.

4. Вилучення – зворотний процес, коли певні елементи оригінального тексту опускаються, якщо вони не критичні для змісту або ускладнюють плавність українського перекладу.

5. Компенсація – особлива стратегія, яка полягає у введенні нових словесних елементів або перефразуванні, щоб компенсувати втрачені при буквальному перекладі відтінки значення, стилю або емоційного забарвлення. Наприклад, якщо певна англійська метафора чи ідіоматичний вираз не має прямого відповідника в українській мові, перекладач може ввести додаткові пояснювальні деталі або змінити референта, щоб передати аналогічний ефект для читача.

Загалом лексичні трансформації дозволяють перекладачеві досягти балансу між точністю та природністю перекладу. Вони забезпечують адекватне відтворення семантики оригіналу, збереження художнього стилю та культурного колориту, водночас дозволяючи уникнути небажаних кальок або штучної буквальності. Особливо це важливо для художніх текстів, де деталі образів, емоційна насиченість та ритм мають ключове значення для сприйняття твору.

Вибір варіантного відповідника є одним із найважливіших інструментів лексичної трансформації, адже він дозволяє перекладачеві точно передати значення багатозначних слів у конкретному контексті. У процесі перекладу значення слова визначається не лише його словниковою дефініцією, а й семантичним оточенням у реченні, стилістичними та функціональними особливостями тексту. Наприклад, англійське слово *paper* може мати кілька значень: «папір», «документ», «стаття», «наукова праця», «газета», «есе» [19]. Вибір правильного відповідника залежить від того, який з варіантів найбільш адекватно відтворює авторський задум і зберігає функціональну роль слова у тексті. Якщо, наприклад, у науковому контексті йдеться про *paper*, перекладач обере «наукова праця» або «стаття», а в

журналістському контексті – «газета» [65, с. 122]. Таким чином, вибір варіантного відповідника поєднує аналітичну роботу перекладача з художнім осмисленням тексту, забезпечуючи точність, змістовну повноту та стилістичну адекватність перекладу.

Транскодування виступає специфічним видом лексичної трансформації, який покликаний відтворювати орфографічні чи звукові особливості слова оригіналу у цільовій мові. Найчастіше цей прийом застосовують для передачі власних назв (імен, прізвищ, топонімів), технічних або наукових термінів, а також неологізмів, для яких немає прямого відповідника у мові перекладу [65, с. 123]. Використання транскодування дозволяє зберегти культурний та історичний контекст тексту, а також початкові асоціації, які автор вклав у слово.

Загалом транскодування дозволяє зберегти у перекладі фонетичні та графічні особливості лексеми. Завдяки цій трансформації перекладач може точно відтворити звучання або написання слова, що сприяє збереженню його ідентичності та впізнаваності для читача. Транскодування також підвищує точність комунікації, запобігаючи спотворенню інформації та втраті значення, а в разі адаптивного підходу дозволяє органічно інтегрувати запозичені слова у мовну систему перекладу.

Стилістичні трансформації спрямовані на збереження художнього, емоційного та тонального забарвлення тексту. Вони містять адаптацію стилю до особливостей цільової мови, використання синонімів або описових конструкцій для збереження виразності оригіналу [44, с. 16]. Наприклад, при перекладі поезії або прозових творів важливо передати не лише фактичний зміст, а й ритм, метафори, художні образи, емоційне навантаження та авторський стиль. Стилістичні трансформації дозволяють перекладачу зберігати атмосферу тексту, емоційний вплив на читача та унікальні мовні особливості оригіналу, що робить переклад не лише точним, а й живим.

Лексико-семантичні трансформації пов'язані зі змінами значення слів у контексті. Вони можуть проявлятися у конкретизації або генералізації значень, у введенні або виключенні інформації, яка є необхідною для збереження точного смислу в цільовій мові. При перекладі важливо враховувати не лише лексичне значення слова, а й його семантичні відтінки, контекстуальні асоціації та культурні конотації. Лексико-семантичні трансформації дозволяють уникнути непорозумінь і забезпечують, щоб читач у цільовій мові сприймав текст так, як його задумав автор.

Лексико-граматичні трансформації об'єднують зміни, які одночасно стосуються і лексики, і граматики [65, с. 121]. Це може бути, наприклад, перетворення дієслова у іменник, зміна порядку слів у реченні або використання інших синтаксичних конструкцій, які більш природні для цільової мови. Такий тип трансформацій є особливо важливим, коли необхідно відобразити складні смислові структури оригіналу, не порушуючи логіку та зрозумілість тексту в перекладі. Лексико-граматичні трансформації дозволяють гармонійно поєднувати точність передачі змісту та природність мови.

Крім типології трансформацій, у сучасній лінгвістиці розрізняють класифікацію за аспектами. Аспект мови передбачає внесення змін на рівні лексики, граматики, синтаксису та семантики. Він враховує мовні особливості, що визначають структуру тексту, і дозволяє перекладачу здійснювати гнучкі зміни, які зберігають адекватність тексту [19, с. 14]. Аспект мовлення орієнтується на практичне використання мови в комунікації. Він передбачає таку організацію перекладу, коли здійснюється заміна, перестановка, додавання або вилучення елементів тексту для досягнення ефективної взаємодії з читачем або слухачем. Цей аспект особливо важливий у діловому, науковому, публіцистичному та педагогічному перекладі, де важлива не лише точність змісту, а й зрозумілість, доступність та практична користь для адресата.

У цьому контексті особливу увагу слід приділяти лексичним трансформаціям, оскільки саме вони є ключовим інструментом для точного відтворення змісту та

адекватної передачі інформації у перекладі. Лексика тісно пов'язана з культурними, історичними та соціальними особливостями мови, тому її зміни безпосередньо впливають на точність, стилістичну відповідність і сприйняття тексту цільовою аудиторією. Лексичні трансформації дозволяють адаптувати слова та вирази до мовних норм цільової мови, уникати кальок, помилкових аналогій та двозначностей.

Водночас лексичні трансформації дають змогу перекладачеві адаптувати текст до культурних і мовних особливостей цільової аудиторії, забезпечуючи адекватне сприйняття змісту без втрати нюансів оригіналу. Завдяки конкретизації та генералізації перекладач може більш точно передати інформацію, яка у вихідному тексті може бути багатозначною або специфічною для певного культурного контексту.

Лексичні трансформації також виконують важливу функцію у збереженні художньої виразності тексту, його емоційного забарвлення та авторської індивідуальності. Перекладач, обираючи відповідні синоніми, образні вислови або метафоричні конструкції, може відтворити ритм, інтонацію та стилістичні особливості оригіналу, створюючи подібне емоційне враження у читача цільової мови.

Отже, роль перекладацьких трансформацій у сучасному перекладі є дуже важливою. Вони виступають інструментом досягнення точності, адекватності та еквівалентності тексту, дозволяючи передавати всі нюанси оригіналу у цільовій мові. Застосування трансформацій допомагає перекладачам подолати мовні бар'єри, врахувати культурні відмінності та забезпечити ефективну міжкультурну комунікацію. Без використання перекладацьких трансформацій текст перекладу міг би втратити логіку, стиль, художнє забарвлення або емоційне навантаження, що зменшило б його цінність як засобу передачі інформації та ідей.

Висновки до 1 розділу

Епітет виступає важливим стилістичним засобом, який надає тексту виразності, емоційності та образності. Він підкреслює особливості персонажів, предметів і явищ, водночас відображаючи авторське світосприйняття та індивідуальний стиль письма. Завдяки епітетам художній твір набуває глибини та цілісності, поєднуючи естетичну форму з концептуальним змістом і відтворюючи культурні та епохальні особливості мови.

«Художнє означення» у тексті виконує багатофункціональну роль, збагачуючи мову твору та дозволяючи автору максимально точно передати атмосферу, емоційний стан персонажів і специфіку світу подій. Через епітети письменник створює певний настрій, формує потрібні емоційні акценти, допомагає читачеві глибше зануритися в художню реальність. Такий засіб надає образам конкретності й виразності, виділяє їх серед загальної картини, формує індивідуальність персонажів та предметів, підсилює їхню психологічну та емоційну характеристику.

Епітет у кольористичному вимірі постає універсальним інструментом художнього осмислення світу: він не лише окреслює зовнішні ознаки предметів і явищ, а й відкриває глибинний рівень емоційних та символічних значень. Завдяки системності кольорових епітетів формується цілісна палітра художнього тексту, де «гарячі» й «прохолодні» відтінки, ахроматичні барви та світлопозначення зливаються у єдиний простір поетичного бачення. Колір у словесному образі завжди багатозначний: він може водночас втілювати протилежні емоції, поєднувати матеріальне й духовне, конкретне й символічне. Саме тому епітет, пов'язаний із кольором, є не лише описовим засобом, а й ключем до розкриття світоглядних і художніх домінант автора.

Зазначено, що епітет виступає не лише декоративним елементом мови, а й потужним засобом художньої виразності, здатним формувати образність, емоційність і психологічну глибину тексту. Його структурні типи (прості та

складні, стандартні, постійні та авторські, описові, образні, ліричні та комбіновані) дозволяють письменнику гнучко передавати як реальні властивості предметів, так і переносні, символічні значення, створювати індивідуальний стиль і наповнювати твір естетичною та емоційною багатшаровістю. Завдяки цьому епітет стає ключовим інструментом літературної виразності, який поєднує форму й зміст.

Семантичне поле епітета виступає важливим засобом створення образності та емоційної насиченості художнього тексту, об'єднуючи оцінні, описові, асоціативні та емоційні функції мовних одиниць. Воно дозволяє досліднику простежити взаємозв'язок між лексичними та стилістичними засобами, визначити індивідуальні та колективні особливості художньої мови, а також оцінити майстерність автора у формуванні образів, передачі настрою і розкритті психологічного стану персонажів.

Перекладацькі трансформації в сучасній лінгвістиці виступають важливим механізмом забезпечення адекватності та функціональної еквівалентності перекладу. Вони охоплюють граматичні, лексичні, стилістичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні зміни, що дозволяють адаптувати текст до особливостей цільової мови та культури, зберігаючи зміст, емоційне забарвлення та авторський стиль. Завдяки трансформаціям перекладач може гнучко реагувати на полісемантичність слів, граматичні відмінності та стилістичні нюанси, що робить процес перекладу не механічним відтворенням, а творчою діяльністю, спрямованою на точну, зрозумілу та природну передачу інформації для цільової аудиторії.

РОЗДІЛ 2

ЕПІТЕТ ЯК ФОРМОТВОРЧИЙ ЕЛЕМЕНТ АВТОРСЬКОГО СТИЛЮ НІЛА ГЕЙМАНА

2.1 Важливість епітета для описів природи в оповіданнях Ніла Геймана

Ніл Гейман – один із найвідоміших сучасних англійських письменників-фантастів, знаний не лише як автор численних романів, але й графічних оповідань та коміксів, за що отримав численні літературні нагороди. Його творчість вирізняється унікальною здатністю поєднувати реалістичне відображення сучасного світу з елементами фантастики, міфології та магії, створюючи неповторні художні всесвіти. Письменник майстерно захоплює читача несподіваними сюжетними поворотами, тонким психологізмом персонажів та багатоплановими конфліктами, водночас вражаючи оригінальністю і яскравістю описів. Особливу увагу він приділяє деталям, які формують атмосферу оповідань, включно з багатоплановими описами природи, що оживляють світ його текстів і допомагають читачеві повністю зануритися у вигаданий світ. Твори Геймана поєднують глибокий символізм і доступність для широкого кола читачів, що робить його творчість одночасно інтелектуальною та захоплюючою [57, с. 241].

Загалом епітет у художніх творах завжди був одним із найвиразніших засобів створення образності, а в описах природи його роль особливо вагома. Він дозволяє авторові передати не лише зовнішній вигляд певного пейзажного елемента, а й емоційний стан, внутрішнє відчуття та навіть символічне навантаження [21, с. 20]. Без епітета опис природи виглядав би сухим і надто фактичним, нагадуючи географічний чи ботанічний нарис. Натомість у художній літературі важливо, щоб природа жила й взаємодіяла з персонажами, відбивала їхній внутрішній світ, задавала тон і настрій усьому твору.

Варто зазначити, що у творчості Ніла Геймана природа завжди постає не просто як зовнішній антураж чи випадковий фон, а як жива і відчутна субстанція.

Основним інструментом, за допомогою якого письменник досягає цієї ефектної присутності, є епітет. Він не задовольняється описом «дерево», «трава» чи «небо», адже це залишило б у свідомості читача лише абстрактні образи. Гейман прагне того, щоб кожна деталь оживала, ставала унікальною і незабутньою. Саме тому замість звичних «пісків та каналів» ми бачимо «*червоні піски та канали Марса*» [4, с. 23] – влучний, яскравий, багатозначний образ, який миттєво оживлює картину. Подібні епітети створюють неповторну інтенсивність художнього бачення: світ стає відчутним не лише зором, а й емоційно, тілесно, на рівні внутрішнього досвіду.

Надзвичайна сила епітета у творах Ніла Геймана полягає у його здатності одночасно передавати емоційний стан і створювати атмосферу, не вдаючись до довгих описів або пояснень [71, с. 21]. За допомогою лаконічних, але яскравих епітетів автор змушує читача відчувати напруження, тривогу, захоплення чи навіть таємниче зачарування, занурюючи його в особливий світ оповідання. Наприклад, квітка «*яку пора зірвати*» [4, с. 109] постає не просто як елемент пейзажу, а як символ чистоти, невинності та одночасно «достиглості», нагадуючи проплинність часу і неминучість змін. Через такі епітети пейзаж у творах Геймана набуває власного характеру, стає активним учасником подій, взаємодіє з героями та підкреслює їхні емоційні переживання. Вони дозволяють письменнику передавати глибину переживань та складність сюжетних ситуацій, водночас формуючи у читача чіткі візуальні та емоційні образи.

Також важливо підкреслити, що Гейман використовує епітет не лише як засіб емоційного підсилення, а і як спосіб побудови атмосфери. Його описи природи завжди тісно пов'язані з жанровою та сюжетною специфікою твору. У «*Trigger Warning: Short Fictions and Disturbances*» [24] образи лісу, створюють відчуття казкової готичності, де переплітаються жах і магія. Природа стає не просто декорацією, а вираженням самої сутності оповідання – небезпеки, яка приховується за чарівністю, і чарівності, яка проростає крізь небезпеку. У «*American Gods*» [23] епітети формують зовсім інший тип природи: там вона має історію, пам'ять і силу.

Коли Гейман описує дерево як символ, що зберігає у собі тіні минулих вірувань і культів, епітет надає йому значення агента, що бере участь у драмі людських і божественних стосунків. Природа у такому випадку перестає бути мовчазною – вона стає дієвим персонажем, який розмовляє зі світом і визначає його правила.

Унікальність стилю Ніла Геймана полягає в його майстерності поєднувати простоту вираження з глибиною та багатством смислів. Його епітети не просто описують предмети чи явища – вони вміло передають настрій, характер персонажів і внутрішній стан світу оповіді. Один вдало підібраний епітет здатен замінити цілий абзац детального опису, водночас не втрачаючи багатшаровості змісту, емоційної напруги та художньої образності. Епітети Геймана створюють динамічний і емоційно насичений простір, у якому кожен образ стає значущим і багатовимірним.

А. Зубрилкіна підкреслює, що діти виявляють природну цікавість до сюжетів, у яких зображуються героїчні персонажі, тварини з людськими рисами або події, що відбуваються у фантастичних просторах, таких як замки, чарівні ліси та інші казкові світи. Такий інтерес обумовлений тим, що дитяча уява легко сприймає художні образи, що поєднують реальне та уявне, а також насичені емоційними і символічними елементами. У творах Ніла Геймана описи природи виконують особливо важливу функцію: письменник майстерно підбирає епітети, які не лише деталізують об'єкти, а й створюють живі, яскраві картини, допомагаючи читачеві повністю зануритися у сюжет і відчувати атмосферу казкового або фантастичного світу.

Кожен епітет у творах автора надає образам додаткову емоційну насиченість і дозволяє підкреслити характерні риси персонажів, зміст подій або особливості навколишнього середовища. Завдяки цьому навіть короткі описові фрагменти стають насиченими змістом і легко запам'ятовуються молодим читачем. Художньо підібрані епітети сприяють формуванню уявлень про красу природи, атмосферу чарівності, небезпеки або таємничості, що активізує фантазію дітей, розвиває їхню мовну чутливість і художньо-естетичне сприйняття тексту [5, с. 40]. У результаті

казки та фантастичні історії не лише розважають, а й виконують освітню функцію, збагачуючи внутрішній світ дитини та формуючи емоційне мислення.

Отже, епітет у творчості Ніла Геймана – це не додатковий засіб прикрашання тексту, а фундаментальний інструмент побудови художнього світу. Завдяки йому природа оживає, стає суб'єктом, формує емоційний фон і бере активну участь у розвитку сюжету. Епітет надає тексту емоційної глибини, допомагає уникнути перевантаженості та водночас створює потужну атмосферу. У його прозі завдяки епітету природа перестає бути мовчазним фоном і постає живим, багатоголосим світом, який неможливо ігнорувати.

2.2. Структурні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана

Для проведення аналізу було відібрано 110 епітетів, таких оповідань: «Маленькі тигери», «Місячний лабіринт», «Дещо про Кассандру», «До похмурого моря» та «Істина – печера в Чорних горах...» [4]. Аналіз структурних особливостей епітетів дозволяє виділити кілька основних типів, що найчастіше зустрічаються в описах природи і мають різний рівень композиційної та смислової складності.

Найпоширенішою є модель, де прикметник стоїть перед іменником (A + N, Adjective + Noun). Ця структура є універсальною і дозволяє стисло, водночас яскраво та наочно передати головну якість об'єкта або явища, що описується. У такій конструкції прикметник виступає як ключовий елемент характеристики, задаючи тон, настрій або емоційне забарвлення, тоді як іменник виконує роль ядра, на якому будується уявний образ. Така синтаксична комбінація легко сприймається читачем і забезпечує компактне, але насичене смислом мовлення, що робить текст більш образним і живим.

Наприклад, у тексті зустрічаються такі поєднання: «*gentle hill*» [24, с. 27] – «*пологий пагорб*» [4, с. 17], «*the sunless sea*» [24, с. 42] – «*похмуре море*» [4, с. 35], «*misty island*» [24, с. 15] – «*туманний острів*» [4, с. 6], «*dark carnivals*» [24, с. 19] – «*темні карнавали*» [4, с. 11], «*plum-purple night*» [24, с. 30] – «*сливово-пурпурова*

ніч» [4, с. 21], «*gentle winters*» [24, с. 28] – «м'які зими» [4, с. 20], «*butter-yellow moon*» [24, с. 31] – «масляно-жовтий місяць» [4, с. 21]. У цих прикладах прикметник задає основну характеристику, формуючи образ, а іменник виступає як базова основа, що утримує композицію словосполучення. Завдяки такій простій, але ефективній конструкції читач одразу отримує ясне та емоційно насичене уявлення про предмет, місце чи явище, що описується, що особливо важливо у художніх текстах, де точність і виразність образу мають першочергове значення.

Другим важливим способом створення епітетів є використання дієприкметника перед іменником (Participle + Noun). Ця структура дозволяє передати не лише ознаку об'єкта, а й його стан або дію, що надає опису динамічності, живописності та образної насиченості. Дієприкметник може відображати процес, рух, зміну стану або емоційне забарвлення, що робить мовлення більш експресивним і допомагає читачеві відчувати розвиток події чи характеристику предмета у конкретному моменті.

Приклади з тексту включають такі поєднання: «*burning torches*» [24, с. 30] – «палаючі смолоскипи» [4, с. 22], «*dripping water*» [24, с. 57] – «крапання води» [4, с. 55], «*stacking stones*» [24, с. 52] – «стос камінців» [4, с. 48], «*flaking powdery concrete*» [24, с. 27] – «розсипчастий, полущений бетон» [4, с. 18]. У цих словосполученнях дієприкметник виконує роль ключового елемента, що задає рух або стан об'єкта, а іменник слугує основою, на яку спирається уявний образ. Такий прийом дозволяє автору створювати більш живі, деталізовані та емоційно насичені описи, сприяючи глибшому зануренню читача у художній світ тексту та формуючи яскраве, динамічне сприйняття зображуваних сцен і предметів.

Інколи іменник виступає у функції означення іншого іменника (N + N, Noun + Noun). У таких конструкціях перший іменник уточнює, пояснює або конкретизує другий, виконуючи роль описового або уточнювального елемента. Загалом це дозволяє автору компактно передавати складні характеристики об'єкта або явища

та створювати більш багатшарові образи, де один предмет або явище розкривається через взаємозв'язок із іншим.

Приклади цього типу включають «*labyrinth made of shadows*» [24, с. 14] – «лабіринт із тіней» [4, с. 5], «*mountain water*» [24, с. 50] – «гірська вода» [4, с. 46], «*canvas awning*» [24, с. 43] – «брезентовий тент» [4, с. 36]. У цих словосполученнях перший іменник виконує функцію уточнення або конкретизації, тоді як другий є ядром, на якому будується уявний образ. Така структура особливо ефективна для створення деталізованих художніх описів, де один об'єкт постає через інший, підсилюючи точність і виразність образу та допомагаючи читачеві краще сприймати атмосферу і характер сцен, що зображуються.

У деяких випадках до прикметника додається прислівник (Adverb + Adjective), що суттєво підсилює його значення або уточнює характеристику описуваного об'єкта. Такий тип конструкції дозволяє не лише окреслити властивість предмета, а й передати інтенсивність, характер або спосіб прояву цієї ознаки. Завдяки цьому епітет набуває більшої виразності, стає багатовимірним і тонше відображає авторське бачення.

Приклади демонструють різноманіття образотворчих можливостей цієї моделі: «*something mysteriously wrong*» [24, с. 128] – «щось дивне» [4, с. 133], демонструє зсув у смисловому навантаженні: англійський варіант завдяки прислівнику *mysteriously* підкреслює загадковість і приховану незрозумілість ситуації, натякаючи на порушення природного чи очікуваного порядку. Український переклад нейтралізує цей відтінок тривожної таємничості, обмежуючись передачею загальної незвичності. Прислівник *mysteriously* створює ефект легкого занепокоєння й підсилює атмосферу загадки, через що опис набуває більш напруженого емоційного забарвлення.

У конструкції «*really competent medical illustrator*» [24, с. 81] – «носправжньому хороши́й медичний ілюстратор» [4, с. 81] прислівник *really* виконує

підсилювальну функцію: він не просто характеризує рівень компетентності, а наголошує на її винятковості та достовірності.

Вислів «*freshly churned butter*» [24, с. 30] – «щойно збите масло» [4, с. 21] передає відчуття часу та свіжості, занурюючи читача у безпосередній сенсорний досвід. Завдяки використанню прислівників епітети стають більш динамічними, емоційно виразними й здатними викликати яскраві асоціативні образи, розширюючи можливості авторської образності.

Ще однією ефективною структурою є складені дефісні прикметники (Hyphenated Adjectives), які поєднують кілька характеристик у компактну, але змістовно насичену мовну одиницю. Використання дефіса дозволяє автору поєднати дві або більше ознак в одну цілісну характеристику, що робить опис більш точним, багатовимірним і водночас лаконічним. Такий спосіб творення епітетів особливо цінний у художніх текстах, де важливо не лише передати властивість предмета, а й створити виразний зоровий, слуховий чи емоційний образ.

Приклади демонструють широкі можливості цієї моделі: «*black-and-white movies*» [24, с. 30] – «чорно-білі фільми» [4, с. 22], де поєднання двох контрастних кольорів формує неподільну естетичну характеристику; «*butter-yellow moon*» [24, с. 31] – «масляно-жовтий місяць» [4, с. 22], що передає унікальний м'який відтінок світла та створює теплий, майже смаковий асоціативний образ; або «*needle-like leaf*» [24, с. 30] – «голчастий листок» [4, с. 22], у якому структура *leaf* порівнюється з голкою, додаючи точності і виразності зоровому сприйняттю. Складені дефісні прикметники дозволяють автору водночас деталізувати і узагальнювати образ, робити опис предметів і явищ більш емоційним, чітким і запам'ятовуваним. Завдяки цій моделі у художньому тексті виникає ефект візуальної й сенсорної повноти, що значно посилює естетичний вплив на читача.

Ще одна цікава та більш складна структура – поєднання розгорнутої фрази з іменником (Phrase + Noun), коли ціла описова конструкція або навіть ціле підрядне речення виконує функцію означення. Такий тип епітета дозволяє значно розширити

межі традиційного прикметникового означення, додаючи до нього багат шаровість, просторову глибину та емоційно-образну насиченість. Завдяки цьому автор може передати не лише статичну ознаку предмета, а й його динаміку, атмосферу, метафоричний зміст чи психологічний підтекст сцени.

У прикладах із тексту ця модель демонструє свою високу ефективність. Так, у конструкції «*a house that sat like a square of white sky*» [24, с. 44] – «будинок, що білів як квадратик неба» [4, с. 38] розгорнута фраза створює ніжний, майже сюрреалістичний образ, де будинок перестає бути просто будівлею і набуває символічного звучання. У виразі «*a labyrinth made of shadows*» [24, с. 14] – «лабіринт із тіней» [4, с. 5] фраза уточнює матеріал чи природу об'єкта, додаючи йому містичності й загадковості. А у конструкції «*a path of sorts*» [24, с. 46] – «звивиста доріжка» [4, с. 41] описова фраза передає елемент невизначеності, ніби натякаючи, що це не класична стежка, а радше умовний, імпровізований маршрут.

Досить рідко зустрічається комбінація прислівника, прикметника й іменника (Adverb + Adjective + Noun), яка одночасно підсилює інтенсивність ознаки та уточнює її якість. Така структура дозволяє не просто назвати характеристику предмета, а й показати спосіб її прояву. У поєднанні «*easily curable mental illness*» [24, с. 103] – «психічне захворювання, яке легко вилікувати» [4, с. 104] ми отримуємо комплексний образ, де «*easily*» задає інтенсивність або спосіб дії, прикметник позначає безпосередню якість, а іменник виступає ядром зображуваного об'єкта.

Розширена семантика такої конструкції дозволяє створювати більш глибокі описи. Вона допомагає читачеві відчувати не лише зовнішню властивість об'єкта, але і його взаємодію зі світлом, рухом або простором. Саме тому подібні епітетні структури особливо ефективні в художніх текстах, де важливими є атмосфера, емотивність і деталізація образів. Вони додають сцені динаміки й реалістичності, створюючи ефект «присутності» та даючи змогу глибше зануритися у художній світ автора.

У прикладі «*They came tumbling down from the attic-hole: brick-grey and mould-green*» [24, с. 70] – «Вони клубком скотилися з горища: цементно-сірі та пліснявіло-зелені» [4, с. 68] – постпозиційні прикметники не просто характеризують об'єкт, а створюють відчуття просторової глибини. Спочатку читач отримує уявлення про сам предмет, а вже потім – про його кольорову характеристику, що формує ефект поступового «прояснення» образу. Подібний прийом часто використовується у пейзажних описах, де важливо передати атмосферність і внутрішню динаміку простору.

Інший приклад – «*eagles, huge and ragged of wing*» [24, с. 51] – «орли, величезні, з подертими крилами» [4, с. 47] – демонструє постпозиційне розташування прикметників, що підкреслює велич і водночас певну дику, первозданну природу образу. Таке акцентування створює у читача відчуття драматизму та величності, адже опис не просто подає характеристику, а виводить її на передній план.

Завдяки різноманіттю цих структурних моделей англійський переклад текстів стає насиченим, образним і динамічним. Епітети допомагають не лише передати зовнішні ознаки об'єктів, але й передати атмосферу, настрій, емоційний стан персонажів та загальне враження від сцени. Кожен вид конструкції виконує свою функцію: простий прикметник перед іменником швидко описує ознаку, дієприкметник додає руху, іменник у ролі означення конкретизує, фразовий епітет створює розгорнутий художній образ, а постпозиційний прикметник підкреслює значущість характеристики (див. табл. 2.1). Такий різнобічний підхід дозволяє читачеві глибше зануритися у світ тексту, відчути атмосферу і образи настільки яскраво, що вони залишаються у пам'яті надовго.

Таблиця 2.1

Структурні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана

№	Структурна модель	Приклади з тексту	Кількість	Відсоток (%)
---	-------------------	-------------------	-----------	--------------

1	A + N (Adjective + Noun)	gentle hill, sunless sea, dark carnivals, grey haze, creamy yellow moon	47	43%
2	Participle + Noun	burning torches, dripping water, stacking stones, dried sheep dung	18	16%
3	N + N (Noun + Noun)	night moonlight, mountain water, small loch	17	15%
4	Adverb + Adjective	closely hung stars, freshly churned butter	10	9%
5	Hyphenated Adjectives (дефісні епітети)	plum-purple, black-and-white, butter-yellow	4	4%
6	Phrase + Noun	labyrinth made of shadows, path of sorts, branch of a thornbush	6	5%
7	Adverb + Adjective + Noun	easily curable mental illness, easily climbed hill, gently sloping hills	4	4%
8	Noun + Adjective (постпозиція)	hills visible, creatures huge and white, nights without clouds	4	4%

Отже, у творах Ніла Геймана всі ці структурні типи епітетів часто комбінуються між собою, створюючи багатшарові, динамічні образи природи. Вони допомагають будувати атмосферу, передавати внутрішні переживання персонажів, підкреслювати емоційні акценти, а також роблять художній простір тексту більш виразним і живим. Завдяки цьому читач не лише уявляє описуваний світ, а й відчуває його, переживає його разом із героями, що є однією з характерних рис стилю Геймана.

2.3 Семантичні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана

Семантичний аналіз епітетів у творах Ніла Геймана дозволяє виявити багатство мовних засобів, якими автор створює живі, емоційно насичені образи природи. Епітети тут виступають не лише декоративним елементом опису, а й важливим інструментом загальної атмосфери твору. Вони можуть виконувати кілька функцій одночасно: уточнювати характеристики об'єкта, підкреслювати його символічне значення, відображати емоції або внутрішній світ героїв.

Загалом семантична класифікація епітетів у творах Геймана дозволяє виділити кілька основних груп, кожна з яких має свої особливості та функціональні призначення:

1. Метафоричні епітети ґрунтуються на перенесенні ознак з одного об'єкта на інший через подібність. Вони створюють образність, поетичність і асоціативність, дозволяючи читачеві уявити предмети чи явища в новому світлі. У наведених прикладах з текстів зустрічаються такі метафоричні епітети, як «*лабіринт із тіней*» [4, с. 5] (*a labyrinth made of shadows* [24, с. 14]) — епітет переносить властивість складності та заплутаності лабіринту на тіні, створюючи атмосферу загадковості та невизначеності.

«*Будинок, що білів як квадратик неба*» [4, с. 38] (*a house that sat like a square of white sky* [24, с. 44]) — перенос властивостей чистоти та легкості неба на будинок, надаючи йому відчуття легкості, ясності та відокремленості.

«*Ніч була безхмарна і холодна, а небо – всіяне зірками*» [4, с. 42] (*The night was clear and cold, and the sky was hung with stars* [24, с. 47]) — небо «всіяне зірками» створює образ, у якому ніч стає живим, яскравим полотном; зірки тут метафорично діють як «прикраси» або «світильники».

«*Мій дух у боротьбі незламний*» [4, с. 102] (*I will not cease from mental fight* [24, с. 102]) — боротьба духу порівнюється з фізичною незламністю, метафора робить внутрішню стійкість більш конкретною і відчутною.

«*Він поглинув їх обох, і Моріссон відчував, як тиск часу виштовхує його на поверхню, немов з глибин океану*» [4, с. 102] (*It had engulfed him, engulfed both of them, and he could feel the pressure of time pushing him up and out* [24, с. 102]) — час представлений як океан із фізичним тиском, метафора робить абстрактне явище відчутним і напруженим.

«*Мабуть, там просто глибші тріщини чи небо тонше, і через нього чути, як Бог говорить до Своїх пророків*» [4, с. 104] (*Perhaps the cracks are just deeper there, or the sky is thin enough that you can hear, when God talks to His prophets* [24, с. 103]) —

«тонке небо» метафорично показує духовну проникність, можливість чуття божественного.

«Він потопав у Часі, відчував, що той чавить його, як чавлять зі старих дерев оливу» [4, с. 105] (He was drowning in the Time, could feel it crushing him, like an ancient forest being crushed into oil [24, с. 104]) — час тут метафорично стає фізичним тиском, який «вичавлює» людину, створюючи відчуття безвихідності.

«Зимовий вітер був кусючий — він кусав і гриз її аж до кісток, та однак вона помітила, як щось здійнялося в повітря перед дверима крамниці. Вона схилилась і підняла п'ятифунтову купюру» [4, с. 86] (The winter wind was bitter, and it bit her and it cut her to the bone, but still, she spotted something blown up against a shop doorway, and she reached down and picked it up: a five-pound note [24, с. 84]) — вітер метафорично перетворюється на агресивну істоту, що «кусає» людину, підкреслюючи його силу і небезпеку.

«З того боку пагорба, де жив його кузен, бджоли були ревними, старанними, золотаво-коричневими трудягами, які приносили до вуликів пилок і нектар у величезних кількостях» [4, с. 87] (On his cousin's side of the hill, the bees were earnest, hardworking, golden-brown workers, who brought pollen and nectar back to the hives in enormous quantities [24, с. 86]) — бджоли отримують людські риси (старанність, ревність), метафора надає природі організованості й працьовитості.

«Я думав, що хвороба його висушить, але він виглядав огряднішим, ніж будь-коли, а його пальці роздулися до розміру білих сальних ковбасок» [4, с. 88] (I had imagined that his illness might have wasted him away, but he seemed huger than ever, his fingers swollen into white suet sausages [24, с. 88]) — метафора робить образ хворобливого набряку пальців наочно зрозумілим і навіть трохи шокуючим.

Ці вирази передають не просто зовнішні ознаки, а й емоційне сприйняття та атмосферу, занурюючи читача у світ образів автора.

Метафоричні епітети дозволяють створювати багатопланові образи, де кожна деталь має естетичне та емоційне значення. Вони активізують уяву читача,

спонукаючи його не лише бачити описуване, а й відчувати внутрішній стан персонажів або настрої сцени. Завдяки таким мовним засобам текст набуває поетичності та глибини, формує емоційний резонанс і робить сприйняття художньої реальності більш живим та переконливим.

2. Гіперболічні епітети є перебільшеними характеристиками, що підсилюють емоційність, велич чи урочистість описуваного явища. У прикладах це проявляється через «велепенський місяць, що сховався на небо» [4, с. 21] (*The enormous moon that was rising* [24, с. 30]) — перебільшення розміру небесного тіла створює враження величності, майже міфічної присутності Місяця, який домінує над пейзажем.

«Півжиття, доки човен нарешті пришвартували» [4, с. 45] (*after what seemed like half a lifetime the boat was tied* [24, с. 50]) — надмірне перебільшення тривалості очікування підкреслює відчуття нескінченної втоми та напруження персонажа.

«Червоні піски та канали Марса» [4, с. 11] (*the red sands and canals of Mars* [24, с. 19]) — гіперболічне змалювання фантастичного простору створює враження планетарного масштабу.

«Я думав, що хвороба його висушить, але він виглядав огряднішим, ніж будь-коли, а його пальці роздулися до розміру білих сальних ковбасок» [4, с. 88] (*I had imagined that his illness might have wasted him away, but he seemed huger than ever, his fingers swollen into white suet sausages* [24, с. 88]) — перебільшений фізичний опис підкреслює значні зміни в зовнішності персонажа та викликає неприємні сенсорні асоціації.

«Зимовий вітер був кусючий — він кусав і гриз її аж до кісток, та однак вона помітила, як щось здійнялося в повітря перед дверима крамниці. Вона схилилась і підняла п'ятифунтову купюру» [4, с. 86] (*The winter wind was bitter, and it bit her and it cut her to the bone, but still, she spotted something blown up against a shop doorway, and she reached down and picked it up: a five-pound note* [24, с. 84]) — гіперболічна

персоніфікація природного явища посилює драматизм сцени та передає жорстокість стихії.

«А потім, доки я все ще перетравлював почуте ім'я, Пол мовив: — Кассандро, як ви вже певно знаєте, цей неймовірно вродливий і талановитий молодик — Стюарт Іннес» [4, с. 31] (*Then, as the name was still sinking in, Paul said, 'Cassandra, this ridiculously attractive and talented young man is, as I am sure you know, Stuart Innes'* [24, с. 38]) — емоційно-оцінне перебільшення підсилює образ ідеалізованого героя.

«Вона вигукнула: "Нікому не цікаві ці помії! Нікому!"» [4, с. 30] (*She shouted, 'Nobody's interested in this shit! Nobody!'* [24, с. 37]) — повтор і категоричність слугують гіперболою крайнього роздратування та знецінення.

«Один із них — велетенський чоловік, гладкий мов ведмідь восени — схопив королеву за щиколотку, коли вона наблизилась» [4, с. 166] (*One of them, a huge man, fat as a bear in autumn, seized the queen's ankle as she came close to him* [24, с. 157]) — перебільшене зоологічне порівняння посилює відчуття загрози.

«Королеві подобалися вовки, а тому вона засмутилася, коли один із гномів почав кричати, що павуки більші за свиней, і вовки зникли з її голови, з її власного світу» [4, с. 167] (*The queen liked the wolves, and was sad when one of the dwarfs began shouting, saying that the spiders were bigger than pigs, and the wolves vanished from her head and from the world* [24, с. 157]) — фантастичне перебільшення, що посилює тривожність і сюрреалістичність сцен.

«— Як вас розрадити? — запитав з його плеча жук-інформатор, який повідомляв про примхи і бажання свого господаря силі-силенній світів» [4, с. 145] (*'How can you be made happy?' asked the information beetle on his shoulder, there to relay his master's whims and desires to a hundred hundred worlds* [24, с. 138]) — кількісна гіпербола, яка створює відчуття необмеженої влади та космічного масштабу.

Такі епітети створюють відчуття грандіозності й важливості моменту, акцентуючи увагу читача на масштабності та значущості описуваних явищ.

Гіперболічні епітети дозволяють автору підкреслити драматичність сцени, додати патетичності або відтінку фантастичності. Вони допомагають формувати уявлення про величину, силу або інтенсивність події, роблячи сприйняття тексту більш яскравим та емоційно насиченим. Використання таких перебільшень у художньому тексті дозволяє створити сильний візуальний і емоційний ефект, який залишається в пам'яті читача та підсилює атмосферу оповіді.

3. Літотичні епітети передають зменшену, пом'якшену ознаку, створюють ліричність, делікатність або натяк на якусь деталь. У наведених оповіданнях це можна побачити в «*Ми піднімалися на пологий пагорб літнім вечором*» [4, с. 17] (*We were walking up a gentle hill on a summer's evening* [24, с. 27]) – зменшує масштаб природи, створює м'який, спокійний образ пейзажу; натякає на гармонійність та спокій навколишнього середовища.

«*У нас м'які зими. Тож розмарин росте пишно*» [4, с. 20] (*'We have gentle winters. Rosemary flourishes here.'*) [24, с. 28] – підкреслює ніжність, відсутність суворості зими, створює відчуття тепла і затишку, навіть у холодну пору.

«*Я нахилився, підняв голчастий листок, чорний у місячному сяйві, і зім'яв його між вказівним та великим пальцями*» [4, с. 22] (*I bent down, picked a needle-like leaf, black in the moonlight, and crushed it between finger and thumb* [24, с. 30]) – натяк на дрібну, делікатну деталь у природі, підкреслює точність та маленький розмір об'єкта.

«*Він подумав, що не було на землі для нього кращого заняття, ніж тримати чорних, подібних до куль бджіл на схилі цього високого-високого пагорба*» [4, с. 98] (*He thought that there was nothing he was so suited for on the face of the earth as to keep the black, bullet-like bees on the side of this high, high hill* [24, с. 96]) – у цьому епітеті поєднано пом'якшення через деталізацію маленьких, рухливих об'єктів і одночасно створюється точний візуальний образ дрібних бджіл.

«— Ну, — його тихий голос, що долинав з півми поряд зі мною, звучав проникливо й спокійно, — коли від тебе залишилися самі кістки та шкіра, вони вішають тебе на гачок і твої рештки торохтять на вітрі» [4, с. 109] (*'(Well,' he said, sagely,*

soberly, a small voice from the darkness beside me, 'once you're just bones and skin, they hang you up on a hook, and you rattle in the wind') [24, с. 107] – зменшення значущості голосу підкреслює делікатність і невидимість мовця, створює атмосферу таємничості.

«Одну крихітну, меншу за атом частинку» [4, с. 141] (*one tiny particle, smaller than an atom* [24, с. 134]) – екстремальне зменшення підкреслює величезну мікроскопічність, детальність, а також неминучість дрібних явищ у масштабах великого світу.

«Мікросекунда перед Великим вибухом» [4, с. 141] (*It's a microsecond before the Big Bang* [24, с. 134]) – мінімізація часу (літота щодо масштабу космосу) створює контраст між величчю події і її крихітним моментом.

«— Як сон може бути пошестю? — запитав найнижчий гном, який не мав бороди» [4, с. 159] (*'How can sleep be a plague?' asked the smallest dwarf, who was also beardless* [24, с. 150]) – підкреслює дрібний зріст і недорослість гнома, роблячи його образ іронічно малим, що додає комічного або легкого характеру сцені.

Такі епітети пом'якшують образ, додають ніжності й делікатності опису, створюючи більш гармонійне і спокійне враження від описуваного предмета або явища.

Використання літотичних епітетів дозволяє автору тонко передавати емоційний стан персонажів або атмосферу сцени, не перебільшуючи ознаки й не створюючи різкого контрасту. Вони сприяють формуванню інтимності та близькості між читачем і описуваними об'єктами, надають тексту елегантності та витонченості, водночас підкреслюючи важливі деталі без надмірної демонстративності.

4. Іронічні епітети створюють приховану протилежну оцінку й підсилюють сатиру або критику. У прикладах це проявляється менш явно, але можна помітити у висловах, що описують неправдоподібні або дивні об'єкти з певним підкресленням їх недосконалості: *«несправжні хенджі, зведені з машин і жовтих*

шкільних автобусів, неправдоподібні динозаври» [4, с. 18] (stoneless henges made of cars or of yellow school buses, unconvincing dinosaurs made of flaking powdery concrete [24, с. 27]). Тут автор показує ексцентричність предметів через легку іронію, змушуючи читача оцінювати образи не лише зовні, а й із певною критичною дистанцією.

«Ці незвичні місцеві принади: і що більш показні та штучні, то краще» [4, с. 17] (Unusual local attractions: the tackier and more man-made the better [24, с. 27]) – іронія полягає у тому, що «показність» і «штучність», зазвичай негативні риси, тут піднесені як бажані. Це приховане протиставлення очікуванням читача створює критичну дистанцію та комічний ефект.

«Дві олійні картини зі мною, які залишилися з короткої кар'єри натурщиком» [4, с. 33] (There are two oil paintings of me in the lounge, from my short-lived career as an artists' model [24, с. 40]) – епітет іронічний тим, що наголошує на тимчасовості й несерйозності досвіду, підкреслюючи його другорядність, хоча зовні він міг би здаватися значущим.

«...збільшені рекламні фото зі мною — на малій кухні та у вбиральні...» [4, с. 33] (...blown-up advertising photos of me in the little kitchen and the loo...[24, с. 40]) – іронія проявляється у поєднанні гучного формату фото з буденним і навіть непривабливим місцем, що підкреслює абсурдність ситуації.

«Вона оглянула крісло цирульника Едвардіанської епохи, яке я виловив у древньому закладі, що зачинився в Шордичі» [4, с. 33] (She examined the Edwardian barbers' chair I had rescued from an ancient place that closed down in Shoreditch [24, с. 40]) – епітет підкреслює старовинність і дивакуватість предмета, а легка іронія виникає через «врятування» об'єкта з занедбаного місця, що додає певного комічного контрасту.

«Він зняв вайлувате заклинальне створіння, що замикало вікно, і натиснув на внутрішню раму, яка повільно прочинилася» [4, с. 116] (Then he removed the sluggish spell-creature he had placed on the casement as a lock, and he pushed against the inner

casing, which opened slowly [24, c. 113]) – іронія тут у тому, що магічне створіння, яке мало виконувати охоронну функцію, описане як ледаче, повільне і безпорадне. Епітет створює комічну оцінку магії та її недосконалості.

Іронічні епітети дозволяють створювати гумористичні або сатиричні відтінки, які підкреслюють абсурдність, недосконалість чи парадоксальність явищ. Використання таких засобів допомагає авторові маніпулювати увагою читача, виділяючи деталі, що контрастують із загальною картиною, водночас збагачуючи текст подвійним рівнем сприйняття – зовнішнім і оцінним, що робить художній образ більш емоційно насиченим.

5. Оксюморонічні епітети поєднують протилежні значення та відображають складність почуттів або внутрішні суперечності. У наведених текстах можна навести приклади контрастів, які створюють образну напругу: *«Він зробив світ кращим і залишив по собі кращі місця: червоні піски та канали Марса, Гелловіни Середнього Заходу, маленькі містечка та темні карнавали» [4, с. 11] (He left the world a better place, and left better places in it: the red sands and canals of Mars, the midwestern Hallowe'ens and small towns and dark carnivals [24, c. 19])* – поєднання звичного і фантастичного, світлого і похмурого, великого і маленького створює відчуття розмаїття і суперечливості світу, показує, що «кращі місця» існують одночасно у різних, навіть протилежних формах.

«...один з яких був майже голим, прикутий до ліжка пухнастими рожевими наручниками, і, здавалося, починав думати, що ця пригода була не надто гарною ідеєю...» [4, с. 23] (one of whom was mostly naked, attached to a bed by fluffy pink handcuffs, and seemed to be starting to think that this adventure wasn't such a good idea after all [24, c. 32]) – контраст жорсткості і м'якості, вразливості і гри, створює одночасно комічний і тривожний ефект, що підкреслює неоднозначність ситуації та почуттів.

«Мойра кивнула і змахнула сльози з молодого, як на її вік, обличчя смішним кухонним рушником» [4, с. 195] (Moira nodded, and wiped the tears from her young-old face with

the comical tea towel [24, с. 181]) – поєднання молодості і старості відображає присутність досвіду або переживань, які роблять людину «старішою» за свій вік, створює тонку психологічну напругу та підкреслює внутрішню складність персонажа.

«Ми піднялися пагорбом у темну безмісячну ніч, несучи в руках палаючі смолоскипи, як у старих чорно-білих фільмах» [4, с. 22] (*We came up that hill when the moon was dark, and we carried burning torches, like in the old black-and-white movies* [24, с. 30]) – одночасно темрява і світло, символічне протиставлення небезпеки і надії, страху і мужності; оксюморон підкреслює напружену атмосферу і драматизм сцени.

Такі поєднання передають багатозаровість сприйняття, коли одночасно існують протилежні характеристики – яскравість і тривожність, свято й моторошність.

Використання оксюморонів дозволяє авторові передати внутрішню динаміку образу, підкреслити парадоксальні або суперечливі риси предметів чи явищ. Завдяки цьому читач отримує можливість одночасно відчувати кілька емоційних станів і глибше зануритися у психологічну атмосферу твору.

Загалом у таблиці 2.2 відображені семантичні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана.

Таблиця 2.2

Семантичні типи епітетів в оповіданнях Ніла Геймана

Вид епітета	Приклади з тексту	Кількість	Частка у тексті (%)
Метафоричні	a house that sat like a square of white sky, a labyrinth made of shadows, the moon was the creamy yellow of freshly churned butter, I will not cease from mental fight,	57	55%
Гіперболічні	The enormous moon that was rising, We were walking up a hill that took a full day to climb,	19	17%

	half a lifetime the boat was tied to a long jetty		
Літотичні	gentle meadow, softly glowing horizon, needle-like leaf	19	17%
Іронічні	stoneless henges made of cars or of yellow school buses, unconvincing dinosaurs made of flaking powdery concrete	14	11%
Оксюморонічні	dark carnivals, fluffy pink handcuffs, young-old face, black-and-white movies	4	2%

Джерело: сформовано автором.

Отже, використання різноманітних семантичних типів епітетів дозволяє Нілу Гейману створювати багатопланові образи природи, що відображають внутрішній світ персонажів, атмосферу подій та емоційний тон твору. Завдяки такому багатому і цілеспрямованому застосуванню епітетів текст набуває глибини, мальовничості та виразності, а читач має можливість не лише уявити природу, а й відчувати її присутність, її емоції та символічні значення.

2.4 Лексичні трансформації епітетних конструкцій в перекладі Максима Бакалова оповідань Ніла Геймана

Лексичні трансформації в перекладі Максима Бакалова оповідань Ніла Геймана є надзвичайно важливим і складним інструментом передачі авторського стилю, художньої образності та емоційного наповнення тексту. Вони не обмежуються простим перенесенням лексики з однієї мови в іншу, а охоплюють широкий спектр змін, що дозволяють адаптувати оригінал до мовних та культурних норм українського читача. Через застосування таких лексичних трансформацій, як додавання та вилучення слів для уточнення образів або компактного відтворення тексту, змістовий розвиток, який розширює значення епітетів і поглиблює емоційну

та атмосферну насиченість, конкретизація для наочності та відчутності описів, генералізація для лаконічності та плавності. Усі ці трансформації працюють у комплексі, забезпечуючи повноцінне відтворення образності, ритміки та психологічних нюансів оригінального тексту.

Речення на першій сторінці книги демонструє багатовимірність лексичних трансформацій, які застосовуються перекладачем для максимально точного та водночас художньо виразного відтворення оригінального тексту Ніла Геймана. Англійське речення «*The universe is amply supplied with night*» [24, с. 10] перекладається як «*Ночі там вистачить на цілий Всесвіт*» [4, с. 5]. У цьому випадку ми спостерігаємо застосування змістового розвитку, який дозволяє не просто передати буквальне значення слів, а додати метафоричний компонент «цілий Всесвіт». Такий прийом не лише підкреслює масштабність нічного часу, а й створює особливу атмосферу, де ніч постає майже магічною субстанцією, здатною огорнути читача відчуттям безмежності та таємничості. Змістовий розвиток у цьому випадку дозволяє розширити образність тексту, надати українській мові певну багатогранність та поетичну глибину.

Наступний приклад демонструє, як конкретизація допомагає підсилити візуальне сприйняття сцени. Англійське речення «*We were walking up a gentle hill on a summer's evening*» [24, с. 27] перекладено як «*Ми піднімалися на пологий пагорб літнім вечором*» [4, с. 37]. Застосування конкретизації в перекладі «*gentle hill*» → «*пологий пагорб*» дозволяє уточнити образ для українського читача, зробити його більш відчутним і візуально конкретним. Такий підхід не лише допомагає уявити рельєф місцевості та природні умови сцени, але й створює більш живу й динамічну картину, що поглиблює емоційне занурення в оповідання. Конкретизація виступає як важливий інструмент передачі деталей і нюансів, які в оригіналі можуть бути лише побіжно відображеними через особливості англійської мови, а також сприяє природній плавності і мелодійності опису, що відповідає естетичним нормам української художньої прози. Крім того, такий прийом допомагає зберегти

авторську атмосферу, де кожен елемент пейзажу має значення і відчувається читачем як частина цілісного світу, створеного Н. Гейманом.

Колірна палітра в описах природи перекладається з великою деталізацією та точністю, що демонструє додавання слів у перекладі. Англійське «The sun was low on the horizon, and it splashed the clouds with *gold and salmon and purple-grey*» [24, с. 27]. перетворюється на «Сонце опустилося низько над горизонтом, заливаючи хмари *золотавим, світло-рожевим та блідо-пурпуровим світлом*» [4, с. 37]. Додавання слів у перекладі дозволяє не лише відтворити точну кольорову палітру, але й підкреслити поетичність і метафоричність образу. В українському тексті ці кольори не просто передаються, а формують певний емоційний стан, задають настрій сцени, створюють ефект «живої картини», яка ніби оживає перед очима читача. Подібна увага до деталізації кольору демонструє високий рівень естетичного відтворення образності, де кожен колір має значення, а зміна відтінків відображає атмосферу і настрій вечора.

Особливе значення у перекладі Максима Бакалова мають трансформації, спрямовані на відтворення фантастичних та незвичайних об'єктів, які є ключовими елементами художнього світу Ніла Геймана. Англійське речення «*I am drawn to them: stoneless henges made of cars or of yellow school buses, polystyrene models of enormous blocks of cheese, unconvincing dinosaurs made of flaking powdery concrete and all the rest*» [24, с. 27] перекладено як «*Не знаю, чому вони мене так ваблять: несправжні хенджі, зведені з машин і жовтих шкільних автобусів, полістиролові моделі гігантських шматків сиру, неправдоподібні динозаври, зроблені з полушеного, розсипчастого бетону та багато іншого*» [4, с. 37].

У цьому перекладі використано поєднання конкретизації та змістового розвитку, що дозволяє максимально точно передати авторську уяву і створити яскравий візуальний образ. Конкретизація проявляється у деталізації матеріалів і властивостей об'єктів, наприклад, «*of flaking powdery concrete*» → «*з полушеного, розсипчастого бетону*». Така деталізація не лише уточнює текст для українського

читача, але й робить фантастичні об'єкти більш реалістичними та відчутними, підкреслюючи їхню фізичну наявність у сцені.

Змістовий розвиток у перекладі дозволяє розширити і поглибити опис, додати естетичну повноту та барвистість. Завдяки цьому український текст стає більш візуально насиченим і образним: читач може не просто уявити сцену, а відчувати її фантастичність, гротескність і несподівану комічність, притаманну стилю Геймана. Поєднання конкретизації та змістового розвитку забезпечує багатшаровість сприйняття: український читач отримує повну картину, у якій фантастичні й незвичайні об'єкти постають живими. Такий підхід демонструє високу майстерність перекладу, де лексичні трансформації стають не лише технічним інструментом, а й засобом художньої передачі авторського задуму.

Звукові та тактильні образи у перекладі Максима Бакалова передані з високою точністю та емоційною виразністю, що дозволяє українському читачеві максимально відчувати атмосферу оригіналу Ніла Геймана. Англійське речення «*The rosemary hedges caught fire and they crackled and flared*» [23, с. 27] стає українським «*Зайнялися кущі розмарину — вони тріщали і палали*» [4, с. 38], а «*The smoke was thick and drifted down the hill and made us all think of roast lamb*» [23, с. 27] перекладається як «*Густий дим спускався аж до підніжжя, нагадуючи нам усім про запах печеної ягнятини*» [4, с. 38].

У цих прикладах перекладач використовує поєднання конкретизації та додавання слів, що дозволяє надати опису більшої сенсорної повноти. Конкретизація полягає в точному відтворенні деталей, які створюють візуальні та звукові ефекти: «*The smoke was thick*» → «*Густий дим*» не лише передає фізичну характеристику диму, а й створює відчуття його об'єму та щільності, що допомагає читачеві буквально «відчувати» сцену. Додавання слів і деталей, таких як «*аж до підніжжя*» та «*нагадаючи нам усім про запах печеної ягнятини*», робить сцену більш живою і динамічною, збагачуючи її емоційний та сенсорний вимір.

Такі трансформації забезпечують багатовимірність сприйняття тексту: читач не лише бачить сцену перед очима, а й чує тріскотіння палаючих кущів, відчуває запахи, що підсилюють емоційне занурення в події. Це створює ефект присутності, коли текст стає не просто описом подій, а досвідом, який можна пережити разом із героями.

Ритм і повторюваність в оригінальному тексті відіграють важливу роль у створенні особливої атмосфери та емоційного сприйняття твору, тому їх передача в перекладі потребує ретельної уваги і значних лексичних та синтаксичних перетворень. Наприклад, речення «*We'd walk it any night the moon was bright enough to see by*» [24, с. 27] перекладено як «*Ми робили це щоразу, як з'являвся світлий місяць*» [4, с. 38]. У цьому випадку перекладач застосовує компенсацію та стилістичну адаптацію: замість буквального відтворення часових обмежень оригіналу він передає регулярність і магічність дії, підкреслюючи повторюваність і безпосередній зв'язок з природним явищем – місяцем.

Інший приклад – «*When the crescent moon appeared, then the children got younger, and parents would come up to the hill and walk with them*» [24, с. 28], який перекладено як «*Але коли на небо сховався молодий півмісяць, діти молодшали й на пагорб піднімалися батьки, які гуляли разом з ними*» [4, с. 39]. Тут перекладач використовує прийом компенсації: конструкція речення перебудована, уточнено послідовність подій, що дозволяє зберегти магічний ефект тексту, плавність оповіді та його казкову атмосферу. Зміна синтаксису дозволяє уникнути надмірної складності для читача українською мовою, одночасно підтримуючи ритм і повторюваність, притаманні оригіналу.

Крім того, переклад вдало передає атмосферу нічного часу та особливе сприйняття простору, що є важливим елементом створення емоційного фону твору. Наприклад, англійське речення «*The popular nights were always the nights where no clouds covered the moon, and you could just walk the labyrinth*» [24, с. 28] перекладено як «*Найбільше тут любили безхмарні місячні ночі, коли можна було легко пройтися*

лабіринтом» [4, с. 40]. У цьому випадку перекладач застосовує генералізацію: складну конструкцію з повторенням «*nights*» спрощено, а порядок слів змінено для кращої ритмічної та образної сприйнятливості українським читачем. Аналогічно, англійське «*Under the moonlight*» [24, с. 28] передано як «*Під місячним сяйвом*» [4, с. 40], де використано додавання частини слів – «*moonlight*» стає «*місячним сяйвом*». Це дозволяє зберегти образність та створює плавний, мелодійний текст, який передає відчуття простору, м'якого освітлення і загадковості нічної сцени.

Такі мовні трансформації не лише підтримують ритм і риторичну структуру оригіналу, а й підкреслюють важливі сенсорні деталі, що впливають на емоційне сприйняття тексту. Перекладач вміло зберігає відчуття чарівності та легкості, створює атмосферу спокою і водночас магічної таємничості, яка властива нічному часу в оригінальному творі. Крім того, ці прийоми дозволяють українському читачеві «відчути» простір твору.

Одним із яскравих прикладів є речення «*Ночі там вистачить на цілий Всесвіт*» [4, с. 5] у порівнянні з англійським оригіналом «*The universe is amply supplied with night*» [24, с. 10]. У цьому випадку перекладач застосував конкретизацію: англійський вираз, який є доволі абстрактним і загальним, у перекладі набуває більш образної та конкретної форми. Словосполучення «вистачить на цілий Всесвіт» додає відчуття масштабності, підкреслює багатство і величність ночі, що в оригіналі передано більш лаконічно та нейтрально.

Такий прийом дозволяє українському читачеві яскравіше уявити сцену, відчувати глибину і простір ночі, а також створює особливу емоційну атмосферу, яка підкреслює казковість і символічність образу. Конкретизація тут слугує засобом художнього підсилення сенсу, зберігаючи при цьому ритм і загальний настрій оригінального тексту, але роблячи його більш виразним і образним для читача.

Інший показовий приклад демонструє поєднання збереження епітета та стилістичної адаптації в перекладі. Речення «*У ньому йдеться про лабіринт із тіней, і це значно похмуріша історія, ніж здається на перший погляд*» [4, с. 11]

відповідає англійському оригіналу «*It's about a labyrinth made of shadows and is a darker story than it seems on the surface*» [24, с. 13]. У цьому випадку перекладач максимально точно передає основний зміст оригіналу, зберігаючи епітет *darker story* як «*похмуріша історія*», що дозволяє відтворити експресивне забарвлення тексту та емоційний настрій автора. Такий підхід демонструє прагнення перекладача залишити художню насиченість оригіналу, не спрощуючи і не втрачаючи його емоційної глибини.

Водночас переклад містить стилістичну адаптацію: англійський вираз «*on the surface*» замінено на український «на перший погляд». Це не буквальна передача слів, а вибір більш природного і усталеного в українській мові виразу, який краще сприймається читачем і відповідає нормам сучасної літературної української мови. Така лексична заміна з урахуванням мовних норм дозволяє зберегти плавність і ритмічність тексту, а також робить його більш зрозумілим і комфортним для сприйняття.

Цікаво простежити перекладацькі рішення у назвах та коротких образах. Наприклад, англійський варіант «*Down to a Sunless Sea*» [24, с. 13] передано як «*До похмурого моря*» [4, с. 13]. У цьому випадку оригінальне слово *sunless* («безсонячний») замінено на «*похмурий*», що дозволяє передати емоційно-образну функцію епітета без буквального відтворення слів. Така трансформація є прикладом конкретизації, коли перекладач уточнює й розширює значення оригіналу, роблячи його більш образним і природним для українського читача.

Конкретизація тут проявляється у тому, що прикметник «*похмурий*» не лише передає відсутність сонця, а й додає емоційне забарвлення, акцентує на відчутті мороку, тягара та певної пригніченості, яке властиве оригінальному тексту. Завдяки такому підходу зберігається основний художній ефект англійського оригіналу, а український варіант звучить більш органічно та виразно.

Окремої уваги заслуговує приклад із градацією епітетів, який демонструє, як перекладач поєднує збереження художньої виразності та стилістичну адаптацію.

Англійське речення «*Some of those places are exotic and unusual, some are mundane*» [24, с. 14] перекладено як «Одні місця екзотичні та незвичні, інші – звичайні» [4, с. 14]. У цьому випадку подвійне означення *exotic and unusual* відтворено буквально як «екзотичні та незвичні», зберігаючи ефект стилістичного нагромадження прикметників, що створює своєрідний ритм та підкреслює контраст між різними типами місць. Така градація дозволяє читачеві не лише уявити різноманітність пейзажів, але й відчувати емоційний тон опису – від вражаючого та незвичного до буденного й звичного.

Слово *mundane*, яке в англійській мові має дещо негативне забарвлення – «буденний», «приземлений», перекладач передає як «звичайні». Це є прикладом генералізації, коли значення слова спрощується до нейтрального, аби уникнути надмірної оцінності та надати тексту легкості й гармонійності. Вибір нейтрального варіанту робить вислів лаконічним і водночас зберігає контрастність між описом місць, що підкреслює багатство художньої палітри тексту.

Наступний приклад ілюструє більш складну перекладацьку трансформацію та демонструє поєднання прямого відтворення епітета і смислової адаптації. Англійське речення «*There are people who discover Skye and will not leave, and even for those of us who do leave, the misty island haunts us and holds us in its own way*» [24, с. 14] передано як «Є люди, які, відкривши для себе Скай, ніколи його не покидають, але навіть ті з нас, хто залишають цей туманний острів, відчують, як він по-своєму вабить та манить» [4, с. 14].

У цьому перекладі епітет *misty island* відтворено як «туманний острів», що є прямим відповідником і не потребує змін. Це дозволяє зберегти образність і візуальну конкретику оригіналу. Проте англійське словосполучення *haunts us and holds us* перекладач трансформує у «вабить та манить». Така заміна є прикладом смислової адаптації, коли буквальный зміст англійських слів замінюється виразом, який краще передає атмосферу тексту і відповідає культурно-естетичним нормам української мови. Заміна на «вабить та манить» додає романтичного і

міфологічного відтінку, підкреслюючи загадковість і привабливість острова, а також створює більш плавну й мелодійну фразу, що легше сприймається читачем.

Таке рішення демонструє, що перекладач не обмежується прямим відтворенням слів, а прагне передати атмосферу, емоційне забарвлення і художній ефект тексту. Він використовує поєднання кількох перекладацьких прийомів: збереження епітета, смислову адаптацію, конкретизацію та лексичну модифікацію для того, щоб відтворити чарівну та привабливу атмосферу оригіналу, а також створити у читача відчуття особливого зв'язку з описаним місцем.

У реченні *«А все ж, мені досі цікаво – що я написав сам, а що просто чекало на мене, як сірі скелі, що мов кістки стирчать низькими пагорбами Скаю»* [4 с. 16] англійський оригінал звучить так: *«And still I wonder how much of the story I wrote, and how much was simply waiting there for me, like the grey rocks that sit like bones on the low hills of Skye»* [24, с. 15]. У цьому перекладі перекладач зберігає епітет *grey rocks* як «сірі скелі», що дозволяє відтворити візуальний образ і колірну характеристику пейзажу, передану в оригіналі.

Водночас перекладач трансформує дієслово *sit like bones* («сидять, мов кістки») у вираз «стирчать, мов кістки». Така зміна є прикладом лексичної компенсації, оскільки спосіб вираження дії змінено для досягнення більшої художньої експресії. В українському варіанті образ стає більш динамічним і вражаючим: замість пасивного «сидять», скелі здаються агресивно виступаючими, що підкреслює суворість, загрозливість і похмурість пейзажу.

Крім того, лексична компенсація дозволяє передати не лише фізичні характеристики об'єкта, а й емоційне ставлення оповідача до цього простору. Вираз «стирчать, мов кістки» додає пейзажу символічного значення, підкреслюючи його суворість і певну неприродність, що резонує з психологічним станом автора та загальною атмосферою твору. Переклад не просто передає зовнішній вигляд скель, а створює комплексне відчуття ландшафту: його текстуру, просторову форму, похмурий настрій і навіть небезпеку, що прихована у цьому середовищі.

Інший приклад демонструє поєднання буквальності та творчої адаптації у перекладі. Речення «*Він зробив світ кращим і залишив по собі кращі місця: червоні піски та канали Марса, Гелловіни Середнього Заходу, маленькі містечка та темні карнавали*» [4, с. 23] відповідає англійському оригіналу «*He left the world a better place, and left better places in it: the red sands and canals of Mars, the midwestern Hallowe'ens and small towns and dark carnivals*» [24, с. 19].

У цьому прикладі епітет *red sands* точно відтворено як «*червоні піски*», що дозволяє зберегти кольорову характеристику і відчуття екзотичності пейзажу. Подібна буквальна передача зберігає візуальну образність і відповідність оригіналу, водночас підкреслюючи романтичний та науково-фантастичний характер опису. Інші елементи (*midwestern Hallowe'ens i dark carnivals*) також передані досить точно: переклад передає культурні і географічні реалії, але робить їх доступними для українського читача. Такий підхід демонструє, що перекладач прагне поєднати точність відтворення конкретики з художньою адаптацією для збереження емоційного та естетичного ефекту оригіналу.

Більш простим, але не менш показовим прикладом є речення «*Ми піднімалися на пологий пагорб літнім вечором*» [4, с. 37], що відповідає англійському «*We were walking up a gentle hill on a summer's evening*» [24, с. 27]. У цьому випадку перекладач зберігає епітети *gentle hill* та *summer's evening* як «*пологий пагорб*» та «*літнім вечором*», демонструючи повну еквівалентність. Образність і ритміка оригіналу природно передаються українською мовою без необхідності додаткових стилістичних або смислових трансформацій. Такий переклад дозволяє зберегти простоту, мелодійність і невимушеність опису, що важливо для створення живого, доступного та емоційно приємного тексту.

Більш складною для перекладу є кольорова палітра природи, де важливо передати не лише точність кольорів, а й емоційно-естетичне забарвлення сцени. У фрагменті «*Сонце опустилося низько над горизонтом, заливаючи хмари золотавим, світло-рожевим та блідо-пурпуровим світлом*» [4, с. 37] англійський текст має

форму «*The sun was low on the horizon, and it splashed the clouds with gold and salmon and purple-grey*» [24, с. 27].

Перекладач змінює «*salmon*» («лососевий») на «*світло-рожевий*», а «*purple-grey*» («пурпурово-сірий») на «*блідо-пурпуровий*», здійснюючи лексичну компенсацію та заміну кольорової гами. Такий вибір обумовлений особливостями української художньої традиції: терміни «лососевий» і «пурпурово-сірий» менш уживані у поетичних і прозових текстах, тоді як «світло-рожевий» і «блідо-пурпуровий» звучать більш природно та відповідають усталеним асоціативним образам. Завдяки такій адаптації переклад зберігає поетичну мелодійність, плавність і емоційність, що робить відтворену сцену яскравою та образною для українського читача.

Ще один показовий приклад демонструє комплексну роботу перекладача, де застосовано низку трансформацій. Речення «*Не знаю, чому вони мене так ваблять: несправжні хенджі, зведені з машин і жовтих шкільних автобусів, полістиролові моделі гігантських шматків сиру, неправдоподібні динозаври, зроблені з полушеного, розсипчастого бетону та багато іншого*» [4, с. 37] відповідає англійському оригіналу «*I am drawn to them: stoneless henges made of cars or of yellow school buses, polystyrene models of enormous blocks of cheese, unconvincing dinosaurs made of flaking powdery concrete and all the rest*» [24, с. 27].

У перекладі *stoneless henges* («хенджі без каменів») трансформовано у «*несправжні хенджі*», що є прикладом семантичної модуляції: перекладач відходить від буквального значення і надає готовий смисловий еквівалент, який природно сприймається українським читачем. Таке рішення робить текст більш образним і зрозумілим, зберігаючи іронічний або легкий казковий відтінок оригіналу.

Особливо вдало передано *flaking powdery concrete* – як «*полушений, розсипчастий бетон*», що зберігає деталізацію, пластичність і текстурність матеріалу. Тут перекладач застосовує конкретизацію, додаючи деталізацію, яка

робить опис більш живим і наочним. Крім того, вираз «і багато іншого» передає англійське «and all the rest», зберігаючи структуру та загальну ритміку переліку.

У реченні «Зайнялися кущі розмарину – вони тріщали і палали» [4, с. 38] англійський оригінал звучить як «*The rosemary hedges caught fire and they crackled and flared*» [24, с. 27]. Перекладач зберігає основний образ – палаючі кущі розмарину, що дозволяє читачеві візуально уявити сцену. Водночас він застосовує лексичну заміну: англійське *flared* («спалахували») перекладено як «палали», що звучить більш природно для української художньої мови, надаючи опису поетичної насиченості. Цей вибір підкреслює не лише інтенсивність горіння, а й створює ритмічну гармонію речення, зберігаючи емоційне забарвлення оригіналу.

Особливу увагу привертає трансформація слова *hedges* («живоплоти») у «кущі», що є прикладом генералізації: більш конкретний термін англійської мови замінено на загальніший український, що робить текст легше сприйнятним для читача. Така зміна не зменшує образності, а навпаки, сприяє більш природному та живому відтворенню сцени, адже український читач легше асоціює палаючі кущі з природним садовим середовищем, ніж із поняттям «живопліт».

Інший цікавий випадок стосується опису диму: «Густий дим спускався аж до підніжжя, нагадуючи нам усім про запах печеної ягнятини» [4, с. 38], що відповідає англійському «*The smoke was thick and drifted down the hill and made us all think of roast lamb*» [24, с. 27]. У цьому фрагменті перекладач застосовує лексичну конкретизацію: англійське «*made us all think of roast lamb*» («змушував нас усіх подумати про печену ягнятину») перетворено на більш емоційне та сенсорне «нагадуючи нам усім про запах печеної ягнятини». Така трансформація додає тексту сенсорної виразності, адже тепер читач не просто мислить про образ, а відчуває його запах, що безпосередньо впливає на уяву і створює більш живу атмосферу.

Крім того, переклад створює ефект просторової і динамічної композиції: дим спускається «аж до підніжжя», що наочно передає масштаб сцени і надає рухові природну плавність. Використання слова «густий» для опису диму робить образ

більш відчутним і допомагає передати щільність повітря, контрастуючи з яскравим полум'ям кущів.

У прикладі «*Ми робили це щоразу, як з'являвся світлий місяць*» [4, с. 38] англійський оригінал має вигляд: «*We'd walk it any night the moon was bright enough to see by*» [24, с. 27]. Перекладач стикається з труднощами передачі англійської ідіоматичної конструкції *bright enough to see by* («достатньо яскравий, щоб можна було бачити»), яка в англійському тексті поєднує часовий аспект і характеристику освітлення. У перекладі ця конструкція згортається до лаконічного «світлий місяць», що є прикладом лексичної компресії.

Така трансформація дозволяє передати головне (місячне світло і його значення для дії) без ускладнення речення деталями, які можуть обтяжити ритм і читабельність українського тексту. При цьому сенс не втрачається, адже український читач інтуїтивно уявляє ніч, освітлену місяцем, і розуміє, що саме при такому світлі можливі певні дії.

Ще один приклад демонструє тонку роботу перекладача з деталями сенсорного сприйняття: «*Я принюхався, але не відчув ні запаху горілих трав, ні попелу – нічого незвичайного для літнього вечора*» [4, с. 39] відповідає англійському «*I sniffed the air but smelled no burning herbs, no ash, nothing that seemed unusual on a summer evening*» [24, с. 28]. У цьому випадку перекладач застосовує лексичну конкретизацію, перетворюючи «*burning herbs*» на «*горілі трави*». Хоча слово «*herbs*» буквально означає «*трави (лікувальні, ароматичні)*», обрана трансформація робить опис більш універсальним і зрозумілим для українського читача, уникаючи необхідності додаткових пояснень.

Крім того, перекладач передає суб'єктивне сприйняття персонажа – відсутність запаху сприймається як нормальна частина літнього вечора. Використання конструкції «*нічого незвичайного для літнього вечора*» водночас робить текст плавним і ритмічним, а також зберігає емоційну деталь оригіналу.

Завдяки цьому читач не лише бачить сцену, а й відчуває атмосферу, спокій і звичність нічного простору, що важливо для створення повної сенсорної картини.

У реченні «Але коли на небо сходив молодий півмісяць, діти молодшали й на пагорб піднімалися батьки, які гуляли разом з ними» [4, с. 39], що в англійському варіанті подано як «*When the crescent moon appeared, then the children got younger, and parents would come up to the hill and walk with them*» [24, с. 28]. Епітет «*crescent moon*» передано як «молодий півмісяць», що відповідає усталеним образам української поетичної традиції та зберігає яскраву візуальну асоціацію з нічним небом. Цей переклад не лише точний за змістом, а й зберігає емоційне забарвлення оригіналу, підкреслюючи таємничість і чарівність сцени.

Ще один показовий приклад – речення «Найбільше тут любили безхмарні місячні ночі, коли можна було легко пройтися лабіринтом» [4, с. 39], яке відповідає англійському «*The popular nights were always the nights where no clouds covered the moon, and you could just walk the labyrinth*» [24, с. 28]. Тут перекладач застосовує лексичне вилучення, скорочуючи громіздку англійську конструкцію та перетворюючи її на компактний український варіант. Зокрема, «*no clouds covered the moon*» («жодні хмари не закривали місяць») трансформується у «безхмарні місячні ночі», що дозволяє передати образність та атмосферу без надмірної деталізації, зберігаючи ритм і плавність тексту.

Крім того, перекладач змінює пряму вказівку на популярність «*the popular nights*» на безособове «найбільше тут любили», що робить вислів природнішим для української мови та ближчим до стилістики художніх оповідань. Така заміна не лише адаптує текст під мовні норми, а й надає реченню більш живий, оповідний характер, створюючи відчуття загальної атмосфери, у якій мешканці цього світу насолоджуються нічним лабіринтом.

Аналогічну економність вислову бачимо у прикладі «Під місячним сяйвом» [4, с. 40], що відтворює оригінальне «*Under the moonlight*» [24, с. 28]. Переклад є лаконічним і точним, проте перекладач застосовує лексичну модуляцію: слово

moonlight перекладається не буквально як «місячне світло», а як «місячне сяйво», що надає тексту поетичності та створює ефект образної естетики. Ця деталь показує, як перекладач підсилює емоційне забарвлення завдяки добору більш експресивної лексики.

Особливо виразною є робота з прикметниками, що характеризують природні явища. Так, у фразі «— У нас м'які зими» [4, с. 40] перекладач зберігає оригінальне «*We have gentle winters*» [24, с. 28]. Тут не відбувається відхилення від оригіналу, проте важливою є лексична конкретизація прикметника *gentle*, адже дослівне «лагідні зими» звучало б неприродно. Вибір слова «м'які» є оптимальним, оскільки воно точно відображає природно-кліматичний опис і водночас не втрачає образності.

Окремої уваги заслуговує переклад описів неба, які Ніл Гейман подає через складні метафоричні та кольорові образи, створюючи особливу атмосферу чарівності та таємничості. Наприклад, речення «*Небо тепер набуло кольору вина, а хмари на заході підсвічували останні промені сонця, яке з нашого боку вже давно зникло за горизонтом*» [4, с. 42] відповідає англійському оригіналу: «*The sky was the colour of wine, now, and the clouds in the west glowed with the light of the setting sun, although from where we were standing it had already dropped below the horizon*» [24, с. 29].

У цьому випадку перекладач зберігає ключові епітети: *the colour of wine* → «кольору вина», що дозволяє точно передати колірний відтінок і водночас емоційну насиченість опису. Проте застосовується лексична компенсація в описі сонця: англійське *dropped below the horizon* («опустилося за горизонт») перекладено як «зникло за горизонтом», що звучить більш плавно, природно для української мови, і додає відчуття остаточності та завершеності денного циклу.

Ще один показовий приклад демонструє, як перекладач працює з кольоровими епітетами та експлікацією образу. У реченні «*На заході ще бринів відблиск, та решту неба вже огорнула ніч, сливово-пурпурова й величава*» [4, с. 43]

англійський оригінал звучить як: «*There was still a glow in the west, but the rest of the sky had become night, plum-purple in its majesty*» [24, с. 29-30].

У цьому випадку перекладач застосовує лексичне додавання, розгортаючи і деталізуючи образ. Англійський епітет «*plum-purple in its majesty*» передано як «сливово-пурпурова й величава». Додавання прикметника «величава» підкреслює урочистість, монументальність та емоційну насиченість пейзажу, що властиво стилю Геймана.

Яскравим прикладом лексичної конкретизації є переклад англійського речення: «*The enormous moon that was rising was the creamy yellow of freshly churned butter*» [24, с. 30] як «Велетенський місяць, що сходить на небо, мав м'який жовтий колір щойно збитого масла» [4, с. 44].

У цьому прикладі перекладач замінює «*creamy yellow*» («вершково-жовтий») на «м'який жовтий», що звучить природніше та плавніше для українського читача. Така трансформація не лише зберігає колірний відтінок і ніжність оригіналу, а й робить опис більш поетичним та мелодійним у контексті української мови. Одночасно перекладач залишає образність метафори «щойно збитого масла», яка передає текстуру, теплоту і легку кремоподібність місячного сяйва.

В іншому випадку, коли йдеться про деталі пейзажу, перекладач зберігає образи оригіналу, водночас підсилюючи їхню емоційну насиченість та сенсорність. Наприклад, англійське речення «*I bent down, picked a needle-like leaf, black in the moonlight, and crushed it between finger and thumb*» [24, с. 30] передано як «Я нахилився, підняв голчастий листок, чорний у місячному сяйві, і зім'яв його між вказівним та великим пальцями» [4, с. 44].

Цікавим є й опис нічного підйому на пагорб: «*Ми піднялися пагорбом у темну безмісячну ніч, несучи в руках палаючі смолоскоти, як у старих чорно-білих фільмах*» [4, с. 45], що відповідає оригіналові «*We came up that hill when the moon was dark, and we carried burning torches, like in the old black-and-white movies*» [24, с. 30]. Перекладач застосовує лексичну конкретизацію, передаючи *when the*

moon was dark не буквально («коли місяць був темним»), а як «у темну безмісячну ніч», що точніше передає атмосферу і відповідає звичному українському вираженню. Завдяки цьому зберігається і реалістичність опису, і його образна виразність.

У реченні «Вдоволене виття пройшлося луною по широкій та пласкій вершині пагорба, і я, переборовши біль у лівому коліні, що нило після довгого підйому, пошкунтильгав вперед» [4, с. 45–46] він інтерпретує англійський оригінал «*The huge flat table at the top of the hill echoed with joyous howls, and, my left knee aching from the long hillclimb, I stumbled forward*» [24, с. 31]. Тут спостерігаємо лексичну конкретизацію: англійське *joyous howls* перекладено як «вдоволене виття», що зберігає позитивний відтінок, але водночас звучить природніше для української. Вираз *the huge flat table at the top of the hill* («великий плаский стіл на вершині пагорба») перекладач передає через художній опис «широка та пласка вершина пагорба», уникаючи буквальної кальки й роблячи образ більш реалістичним і стилістично витонченим.

У випадку з побутовими деталями природи та поведінки людей бачимо використання лексичної конкретизації. В англійському оригіналі «*There are mudlarks who will dive deep for thrown pennies, then come up again, spout the river water, shiver and hold up their coins*» [24, с. 42] перекладач подає варіант «Є bagnoлази, які глибоко пірнають за кинутими пенні, а потім піднімаються назад, розплескавши річкову воду, дрижать і показують зібрані монетки» [4, с. 69]. Тут *spout the river water* («виплюнути / виплеснути річкову воду») відтворено через «розплескавши річкову воду», що звучить більш образно й конкретно для українського читача.

Переклад фрагмента «*She sees you and she begins to talk, not to you, oh no, but to the grey water that falls from the grey sky into the grey river*» [24, с. 42] як «Помічає і починає говорити — ні, не до вас — до сірої води, що летіє з сірого неба в сіру річку» [4, с. 70] демонструє уважну роботу перекладача над ритмом,

повторюваністю та стилістичною мелодією оригіналу. Трикратне повторення прикметника «grey» в англійському тексті виконує не лише описову функцію, а й ритмічно структурує речення, створюючи відчуття одноманітності, монотонності та меланхолійності сцени. У перекладі ця повторюваність збережена через точну передачу кожного прикметника як «сіра вода», «сіре небо» та «сіра річка», що дозволяє українському читачеві відчувати той самий ефект монохромності, символічної загальмованості та відчуженості. Завдяки цьому читач отримує ідентичне емоційне сприйняття сцени, а ритмічна організація тексту, властива оригіналу, успішно трансформується в український мовний контекст.

Ще одним яскравим прикладом перекладацької конкретизації є фраза «*She's cruel*» [24, с. 43], що у перекладі звучить як «*Море жорстоке*» [4, с. 71]. Буквальний варіант «Вона жорстока» у цьому контексті не передавав би художньої образності, оскільки об'єктом опису є не людина, а стихія, яка символізує суворість та непоступливість. Перекладач застосовує лексичну конкретизацію та зміщення референта, замінюючи особистісний займенник на метонімічний образ моря. Така трансформація дозволяє створити більш живий та образний ефект: жорстокість не просто приписується суб'єкту, а конкретизується через природний елемент, що уособлює небезпеку та суворість світу. Крім того, використання слова «жорстоке» підкреслює емоційне навантаження, зберігаючи лаконічність англійського оригіналу, і водночас забезпечує естетично сильний, драматичний ефект для українського читача.

Загалом у таблиці 2.3 відображені лексичні трансформації епітетних конструкцій в оповіданнях Ніла Геймана.

Таблиця 2.3

Лексичні трансформації епітетних конструкцій в оповіданнях Ніла Геймана

Лексична трансформація	Приклади з текстів (англійською, українською мовами)	Кількість	Частка у тексті (%)
Додавання	The sun was low on the horizon, and it splashed the clouds with gold and salmon and purple-grey	9	8%

	(Сонце опустилося низько над горизонтом, заливаючи хмари золотавим, світло-рожевим та блідо-пурпуровим світлом); The smoke was thick and drifted down the hill and made us all think of roast lamb (Густий дим спускався аж до підніжжя, нагадуючи нам усім про запах печеної ягнятини);		
Вилучення	We'd walk it any night the moon was bright enough to see by (Ми робили це щоразу, як з'являвся світлий місяць); The popular nights were always the nights where no clouds covered the moon, and you could just walk the labyrinth (Найбільше тут любили безхмарні місячні ночі, коли можна було легко пройтися лабіринтом)	7	6%
Змістовий розвиток	The universe is amply supplied with night (Ночі там вистачить на цілий Всесвіт); I am drawn to them: stoneless henges made of cars or of yellow school buses, polystyrene models of enormous blocks of cheese, unconvincing dinosaurs made of flaking powdery concrete and all the rest (Не знаю, чому вони мене так ваблять: несправжні хенджі, зведені з машин і жовтих шкільних автобусів, полістиролові моделі гігантських шматків сиру, неправдоподібні динозаври, зроблені з полушеного, розсипчастого бетону та багато іншого)	9	8%
Конкретизація	We were walking up a gentle hill on a summer's evening (Ми піднімалися на пологий пагорб літнім вечором); I am drawn to them: stoneless henges made of cars or of yellow school buses, polystyrene models of enormous blocks of cheese, unconvincing dinosaurs made of flaking powdery concrete and all the rest (Не знаю, чому вони мене так ваблять: несправжні хенджі, зведені з машин і жовтих шкільних автобусів, полістиролові моделі гігантських шматків сиру, неправдоподібні динозаври, зроблені з полушеного, розсипчастого бетону та багато іншого); The universe is amply supplied with night (Ночі там вистачить на цілий Всесвіт)	67	61%

Генералізація	The popular nights were always the nights where no clouds covered the moon, and you could just walk the labyrinth (<i>Найбільше тут любили безхмарні місячні ночі, коли можна було легко пройтися лабіринтом</i>); Some of those places are exotic and unusual, some are mundane (<i>Одні місця екзотичні та незвичні, інші – звичайні</i>); The rosemary hedges caught fire and they crackled and flared (<i>Зайнялися кущі розмарину – вони тріщали і палали</i>)	11	10%
Компенсація	We'd walk it any night the moon was bright enough to see by (<i>Ми робили це щоразу, як з'являвся світлий місяць</i>); And still I wonder how much of the story I wrote, and how much was simply waiting there for me, like the grey rocks that sit like bones on the low hills of Skye (<i>А все ж, мені досі цікаво – що я написав сам, а що просто чекало на мене, як сірі скелі, що мов кістки стирчать низькими пагорбами Скаю</i>)	7	6%

Джерело: сформовано автором.

Отже, переклад Максима Бакалова демонструє комплексне застосування лексичних трансформацій для забезпечення точності, природності, емоційної та естетичної насиченості тексту. Конкретизація, генералізація, змістовий розвиток, додавання та опущення слів, компенсація – усе це інструменти, які дозволяють українському читачеві відчувати атмосферу оповідань Ніла Геймана, зрозуміти психологічні нюанси героїв, оцінити фантастичні й колористичні деталі, а також зануритися у ритм і магічний настрій тексту. Завдяки таким трансформаціям переклад стає не просто мовною адаптацією, а повноцінним художнім текстом, який органічно існує у культурному та мовному контексті українського читача, передаючи стиль, образність і глибину оригіналу Геймана.

Висновки до 2 розділу

Епітет у творах Ніла Геймана виконує важливу роль у створенні художнього світу. Він не лише передає зовнішні характеристики природних об'єктів, а й додає їм емоційної глибини, символічного значення та активної участі у сюжеті. Через майстерне використання епітетів Гейман оживляє природу, надаючи їй характеру та внутрішньої динаміки, завдяки чому пейзажі стають не просто фоном, а повноправними учасниками подій, що відбуваються у тексті. Кожен епітет у його творах несе багатошаровий сенс і створює атмосферу, яка поєднує магію, напруження та готичну загадковість.

Структурні типи епітетів у творах Ніла Геймана відіграють ключову роль у формуванні образності природи та створенні емоційної атмосфери. Однослівні епітети забезпечують лаконічність і наочність опису, парні конструкції підсилюють емоційне забарвлення та деталізацію, а метафоричні й складнопобудовані епітети дозволяють оживити природу та надати їй символічного значення. Завдяки комбінації цих типів автор створює багатошарові, динамічні пейзажі, роблять художній простір тексту більш виразним.

Семантичний аналіз епітетів у творах Ніла Геймана показує, що автор системно використовує різні види епітетів для створення багатошарових та емоційно насичених образів природи. Епітети виконують не лише описову функцію, а й відображають «емоційний стан» пейзажу, підкреслюють символічне значення об'єктів і формують загальну атмосферу твору.

Аналіз лексичних трансформацій у перекладі Максима Бакалова показує, що вони є важливим інструментом відтворення авторського стилю, художньої образності та емоційного наповнення оповідань Ніла Геймана. Через конкретизацію, генералізацію, змістовий розвиток, компенсацію, додавання та опущення слів перекладач досягає максимальної точності і природності тексту, передає ритм, колористику, фантастичні й сенсорні образи, а також магічну атмосферу. Завдяки цьому український читач отримує не просто перекладений

текст, а повноцінний художній твір, який органічно зберігає стиль і глибину оригіналу, дозволяючи відчувати психологічні нюанси героїв, художню детальність сцен і чарівність фантастичного світу Геймана.

ВИСНОВКИ

Визначено, що епітет є ключовим стилістичним прийомом у художній мові, що дозволяє автору надавати тексту емоційної насиченості, виразності та глибини образності. Завдяки епітетам письменник підкреслює особливості персонажів, явищ і предметів, створює унікальну атмосферу твору та передає власне світосприйняття. Вони поєднують естетичну форму та зміст, відображають індивідуальний стиль автора та культурно-історичний контекст епохи, роблячи текст насиченим і концептуально цілісним.

Зазначено, що епітет у художньому тексті є важливим засобом літературної виразності, який виконує численні функції та значно збагачує мову твору. Він дозволяє автору не лише конкретизувати образи персонажів, предметів або явищ, а й створювати певну атмосферу та передавати емоційний стан героїв і загальний настрій подій. Крім того, епітет індивідуалізує об'єкти, виділяючи їх серед загальної картини та надаючи їм унікальних характеристик, які формують асоціативний ряд і викликають конкретні емоції. Завдяки цим функціям епітет стає не просто описовим засобом, а потужним інструментом формування художнього образу.

Досліджено, що епітет як описово-словесний засіб творення кольорової палітри та просторових картин в описах природи виступає ключовим елементом художнього стилю, адже саме він надає текстові живописності, образності та багатозначності. Завдяки кольоровим епітетам автор не лише відтворює реалії навколишнього світу, а й формує емоційний фон, створює атмосферу та наділяє природу символічним змістом. Вони перетворюють опис на своєрідне полотно, де кожен відтінок має свою емоційну й культурну вагу, допомагаючи читачеві не просто побачити пейзаж, а й відчути його внутрішню гармонію.

Схарактеризовано, що структурні типи епітетів відображають багатогранність художньої мови, дозволяючи передавати як конкретні ознаки

предметів, так і емоційні переживання. Прості епітети точно описують об'єкти, тоді як образні, метафоричні та оцінні створюють яскраві, запам'ятовувані образи та настрої. Комбіновані й асоційовані епітети поєднують логіку з художнім ефектом, роблячи опис більш живим і насиченим.

Визначено, що семантичне поле епітета є ключовим елементом художньої мови, який забезпечує глибину образності та емоційну насиченість тексту. Воно поєднує оцінні, описові, асоціативні та емоційні функції мовних одиниць, дозволяючи автору створювати яскраві образи, передавати психологічний стан персонажів і формувати атмосферу твору. Аналіз семантичного поля епітета дає змогу не лише простежити особливості стилю та майстерності автора, а й глибше зрозуміти його світогляд, цінності та художнє сприйняття.

Зазначено, що у творах Ніла Геймана епітет набуває виняткового значення як засіб художньої виразності, який дозволяє автору передавати не лише зовнішні ознаки природи, а й її внутрішній стан, емоційний настрій і символічне значення. Через точний і влучний вибір слів Гейман наділяє пейзажі характером, роблячи їх активними учасниками подій, а не просто тлом для дії. Епітети у англійського письменника стають своєрідними «ключами» до розуміння атмосфери твору, дозволяючи читачеві відчувати тонкі переходи між реальністю й фантастикою, між буденністю та магією, що й робить його стиль унікальним і впізнаваним.

Досліджено, що структурні типи епітетів у творах Ніла Геймана відіграють важливу роль у створенні образності природи та формуванні емоційної атмосфери. Аналіз структур епітетів у тексті показує, що найбільш поширеним способом художнього опису є поєднання прикметника з іменником (A + N), що становить 43 % від усіх випадків і дозволяє ефективно передавати кольорові, текстурні та емоційні характеристики об'єктів. Значну роль відіграють також конструкції Participle + Noun та N + N (16 % і 15 % відповідно), які додають динамічності та деталізованості описам. Менш поширені, але стилістично важливі форми, як-от Adverb + Adjective, дефісні прикметники та постпозитивні поєднання,

підкреслюють специфіку образів і створюють ритмічну й колористичну різноманітність тексту.

Схарактеризовано, що семантичний аналіз епітетів у творах Ніла Геймана демонструє їхню різноманітність та багатофункціональність, адже письменник свідомо використовує епітети не лише для простого опису природних явищ, а й для створення певного емоційного фону, підкреслення символічного значення об'єктів, а також формування атмосфери та настрою твору. Аналіз семантичних типів епітетів в оповіданнях Ніла Геймана показує, що домінуючими є метафоричні епітети, які становлять понад половину всіх випадків (52 %) і забезпечують високу образність та поетичність описів. Гіперболічні та літотичні епітети зустрічаються однаково часто (по 17 %), підкреслюючи як масштабність подій і явищ, так і делікатність деталей пейзажу. Іронічні епітети (12 %) додають тексту сатиричного або жартівливого відтінку, а оксюморонічні епітети представлені поодинокими випадками (2 %), що свідчить про їх епізодичне використання для створення особливо контрастних або парадоксальних образів.

Визначено, що перекладацькі трансформації відіграють надзвичайно важливу роль у процесі перекладу, оскільки вони забезпечують точність, адекватність і функціональну еквівалентність тексту в цільовій мові. Завдяки ним перекладач має змогу адаптувати граматичні, лексичні, стилістичні та семантичні особливості оригіналу, зберігаючи його смислову цілісність, художнє й емоційне забарвлення, а також культурні та національні нюанси. Трансформації дозволяють долати мовні й культурні бар'єри, підвищувати природність мовлення та точність передання інформації, а також зберігати індивідуальний стиль автора.

Зазначено, що лексичні трансформації у перекладі епітетів у творах Ніла Геймана, виконаному Максимом Бакаловим, відіграють важливу роль у відтворенні авторського стилю та художньої образності оригіналу. Вони дозволяють передати не лише зміст слів, а й емоційне забарвлення, ритм і казкову атмосферу тексту, що є особливо важливим для оповідань із магічними й фантастичними елементами.

Аналіз лексичних трансформацій у тексті показує, що найчастіше перекладач застосовує конкретизацію (61 %), що свідчить про прагнення передати деталі й образність оригіналу більш виразно та зрозуміло для українського читача. Додавання та змістовий розвиток зустрічаються однаково часто (по 8 %), забезпечуючи посилення художніх деталей і розкриття смислових нюансів. Генералізація (10 %) використовується рідше, надаючи тексту більш узагальнений вигляд у місцях, де точність деталей не критична. Вилучення та компенсація представлені по 6 %, що дозволяє підтримувати баланс між стислістю й точністю перекладу, а також відновлювати втрачені при скороченні елементи змісту. Загалом, така структура трансформацій демонструє системний підхід перекладача до збереження образності й емоційного забарвлення тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анохіна Т. О. Корпусний лакунікон англомовної та україномовної картин світу : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2018. 588 с.
<https://core.ac.uk/reader/231762310>
2. Глушко К. В. Особливості функціонування епітетів у творчому доробку Василя Шкляра. Рукопис. Кривий Ріг, 2018. 77 с.
https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/2614/1/%D0%93%D0%9B%D0%A3%D0%A8%D0%9A%D0%9E%20%D0%9A.%20%D0%92.%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0_2018.pdf?utm_source=chatgpt.com
3. Грабовецька О. С. Епітетна конструкція у художньому перекладі (на матеріалі української та англійської мов): автореф. Дис. ... Канд. Філол. Наук: спец. 10.02.16. “Перекладознавство”. Київ, 2003. 22 с.
https://www.researchgate.net/publication/377079392_Epitetna_konstrukcia_u_hudoznomu_perekladi_na_materiali_ukrainskoi_ta_anglijskoi_mov_Avtoref_dis_kand_filol_nauk_1002_16_KNU_imeni_Tarasa_Sevcenka_-_K_2003_-_22_s
4. Гейман Н. Обережно тригери: збірка тригерів \ пер. англ. М. Бакалова. Київ: Видавнича група КМ-БУКС, 2017. 326 с.
5. Зубрилкіна А. О. Особливості сучасної англомовної казки на матеріалах казок Ніла Геймана (з розробкою комплексу завдань для профільної школи) : кваліфікаційна робота / науковий керівник – к. пед. наук, доц. Малоіван Марина Вікторівна. Кривий Ріг, 2023. 61 с.
<https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/8299/1/%d0%ba%d0%b2%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%84%d1%96%d0%ba%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0%20%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%b0%20%d0%97%d1%83%d0%>

[b1%d1%80%d0%b8%d0%bb%d0%ba%d1%96%d0%bd%d0%b0%20%d0%be%d1%81%
d1%82%d0%b0%d1%82%d0%be%d1%87%d0%bd%d0%b5.pdf](https://www.scribd.com/document/46520230/%D0%9A%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%92-%D0%90-Kukharenko-V-A-A-Book-of-Practice-in-Stylistics)

6. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2004. 576 с. https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf

7. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця : Нова книга. 2003. 608 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000023172>

8. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ: Вища школа, 1982. 164 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000016912>

9. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту. Навч. посіб. Київ : Видавництво «Знання», 2008. 423 с. https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011608

10. Красавіна В. В. Структурно-семантичні, стилістичні та текстові функції епітета в історичному романі : (на матеріалі творів другої пол. XIX – першої пол. XX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Київ, 2005. 20 с. <http://search.nbuv.gov.ua/aref/20081124048378>

11. Кримський А. Поезії. Київ : Радянський письменник, 1968. 339 с. https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0006520

12. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. Вінниця : Видавництво «Нова Книга», 2000. 160 с. <https://www.scribd.com/document/46520230/%D0%9A%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%92-%D0%90-Kukharenko-V-A-A-Book-of-Practice-in-Stylistics>

13. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 467 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Mamrak_Alla/Vstup_do_teorii_perekladu.pdf
14. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську = Practical Course of Translation from English into Ukrainian: навчальний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2011. 138 с. <https://www.scribd.com/document/546301328/929r>
15. Олікова М. О. Теорія і практика перекладу : навч. посібник. Луцьк : Вежа, 2000. 170 с.
16. Поліщук А. В. Структурно-семантичні типи епітетів та їх роль у творенні чоловічого портрета в художній літературі (на матеріалі твору К. Мак-Каллоу «Ті, що співають у терні»). маг. спец. 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша — англійська». Вінниця, 2024. 174 с. <https://jqmth.donnu.edu.ua/article/view/14993>
17. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с. <https://foreign-languages.karazin.ua/resources/a28dc3bfe2522ad80245ccdf2ad02789.pdf>
18. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001849>
19. Семашко Т.Ф. Практична стилістика і культура мовлення: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 256 с. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u406/semashko_praktichna_stilistika_i_kultura_movlennya.pdf
20. Тащенко Г. В. Актуальні проблеми теорії та практики перекладу : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : друкарня «Мадрид», 2021. 168 с. <https://foreign-languages.karazin.ua/resources/0c37937364cc42f253bc671bbc9bdd17.pdf>

- 21.Шутова Л.І. Епітет в українській поезії 20-30-х років XX ст. (структурно-семантичний і функціональний аспекти): автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2003. 20 с. <https://uacademic.info/ua/document/0403U001482>
- 22.Baker M. In Other Words: A Course Book on Translation. London and New York: Routledge. 2018, 370 p. <https://nlp.csie.org/~sound/translation.pdf>
- 23.Gaiman N. American Gods. (Graphic Novel). Headline Publishing Group. 2018. 272 с. <https://www.britishbook.ua/detail/american-gods-shadows-book-1-graphic-novel/?srsltid=AfmBOopkErcw6aCjYGdvWzDi4JKwL61zPuJLnXqO2KeKJehKgZVeBEr3>
- 24.Gaiman N. Trigger Warning: Short Fictions and Disturbances. Headline. 191 p. URL: <https://toaz.info/doc-view-3>
- 25.Crowley T., Bower C. An Introduction to Historical Linguistics. USA : OUP USA, 2010. 376 p. <https://journals.openedition.org/lexis/2843>
- 26.Karamysheva I. D. Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages : Textbook ; Second edition , revised. Vinnytsia Nova Knyha Publishers, 2012. 320 p. <https://www.scribd.com/doc/182083997/Karamysheva-I-D-Contrastive-Grammar-of-English-and-Ukrainian-Languages>
- 27.Pym A. Translation and Text Transfer . Frankfurt/Main, Berlin ; Bern ; New York : Peter Lang, 1992. 228 p. https://usuaris.tinet.cat/apym/publications/TTT_2010.pdf

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ (словники)

28. Бибик С. П., Єрмоленко С. Я., Пустовіт Л. О. Словник епітетів української мови. Київ : Видавництво «Довіра», 1998. 431 с.

29. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. І Голов. ред. В.Т. Бусел]. Київ: Ірпінь, 2001. 1426 с. <https://archive.org/details/velykyislovnyk>

30. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів української мови. К. : Видавництво «Вища школа», 1985. 360 с.
<https://www.scribd.com/document/669808164/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%94-%D0%86-%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9B%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B2>

31. Голянич М. І., Бабій І. О., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ : Видавництво «Сімик», 2011. 272 с. <https://archive.org/details/linhvist2011>

32. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. 820 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051>

33. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> (дата звернення: 25.08.2025).

34. Corpus of Contemporary American English. URL: <https://www.english-corpora.org/coca/> (дата звернення: 15.11.2025).

35. Longman Dictionary of Contemporary English: URL: <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 25.08.2025).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ

36. Амеліна С. М. Конотативна еквівалентність у перекладі. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2014. Вип. 11. С. 5-14. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=PhSt_2014_11_3
37. Антонівська М. Головні особливості функціонування та перекладу метафор у сфері публіцистичного дискурсу. *Молодий вчений*, 2016. № 4.1. С. 19—23. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv_2016_4.1_7
38. Антонюк Г. Д., Балашова Т. В., Ткачів М. М. Способи відтворення синтаксичних конструкцій при перекладі з англійської мови на українську. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 19(87). С. 20–25. <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/3921/3568>
39. Афанасьєва Л. Лексико-семантичне поле як лінгвістичне поняття. *Сучасні проблеми германського та романського мовознавства*. Рівне, 2016. С. 115–120. https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6120/1/Rivne-2016_zbirnyk.pdf
40. Ахмедова Е. В. Стратегії і методи англо-українського перекладу засобів мовного втілення еталонів художніх порівнянь. *Вісник ХНУ імені ВН Каразіна. Сер. : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. Вип. 91. 2020. 14 с. <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/15859>
41. Баландіна Н. Ф. Прагматичні кліше з погляду теорії перекладу. *Мовознавство*, Полтава, 2015, 3. С. 12-22.

<https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/b2277513-a79f-4a8d-93b0-172f3008b34f/content>

42. Бегма Ю. О. Комплексні перекладацькі трансформації в англоукраїнському художньому перекладі. : Зб. статей Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка, м. Київ. 2016. С. 7-10. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mik_2012_15_7_77

43. Богдан С. Кольористичні епітети в структурі епістолярних стереотипів Лесі Українки. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Волинь, 2011. С. 18–23. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/55/1/Bohdan.pdf>

44. Бондарчук Н. Використання перекладацьких трансформацій при перекладі екологічного законодавства ЄС. *Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу* : зб. наук. пр. / за заг. ред. М. В. Полховської, Н. Д. Борисенко, С. А. Вискушенко. Житомир, 2024. С. 16-18. <https://eprints.zu.edu.ua/39932/1/%D1%84%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BB%2024%20%D0%9A%D0%B2%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%282%29%20%281%29.pdf>

45. Висоцька Г. В., Мерквіладзе С. Лексико-семантичні та граматикосинтаксичні засоби досягнення еквівалентності під час перекладу художніх текстів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020, С. 82-87. https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_3/16.pdf

46. Волковинський О. С. Алітераційні епітети в ранній ліриці В. Кобилянського. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*, 2012. С. 60.

47. Волковинський О. С. Епітет як носій та елемент стилю. *Вісник Львівського університету. Серія: Іноземні мови*, 2013. № 21. С. 272–277. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vlnu in mov 2013 21 39)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vlnu in mov 2013 21 39](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vlnu in mov 2013 21 39)

48. Волченко О. М., Нікішина В. В. Граматичні трансформації в англоукраїнському художньому перекладі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: «Філологічна»*, 2015. Вип. 54. С. 252-254. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf 2015 54 98)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf 2015 54 98](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf 2015 54 98)

49. Гончаренко Л. О. Сутність поняття "переклад" в міждисциплінарному та перекладознавчому аспектах. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 196-201. [http://www.irbis-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv 2017 11 50)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv 2017 11 50](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv 2017 11 50)

50. Горох Г. В. Стилiстичні функції епітетів у поетичних творах Олександра Олеся. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 32(1). С. 24-27. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npkpnu fil 2013 32(1) 9)
[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npkpnu fil 2013 32\(1\) 9](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npkpnu fil 2013 32(1) 9)

51. Данилюк, Н. О. Постійні епітети в мові української народної пісні. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки* ; [редкол.: Г. Л. Аркушин та ін.]. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011.

№ 1 : *Філологічні науки. Мовознавство.* С. 39-46.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/60/1/Danylyuk.pdf>

52. Дика Л. Колірний епітет як образний засіб мови художнього тексту. *Філологічний дискурс*: зб. наук. праць. 2018. Вип. 7. С. 205-213.
<https://nasplib.isoftware.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/b881ca4d-5b3b-4bed-9e9d-eba27f9583e9/content>

53. Дрібноход К. Лінгвістичні особливості перекладу епітетів у творчості О. Уайльда (на основі роману «The Picture of Dorian Gray»). *Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців* (м. Одеса, 26-27 листопада 2020 р.) : зб. тез / редкол. Т. О. Євтушина, Л. І. Прокопенко. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2020. С. 43-48.
<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/13196/1/Dribnokhod%20K.%202020.pdf>

54. Епітет – загальновідомий словесний засіб. Класифікація епітетів, стилістичні функції, особливості граматичного вираження. URL: https://grinch-home.at.ua/publ/suchasna_ukrajinska_literaturna_mova/stilistika/epitet_zagalnovidomij_slovesnij_zasib_klasifikacija_epitetiv_stilistichni_funkciji_osoblivosti_gramatichnogo_virazhennja/58-1-0-260 (дата звернення: 20.08.2025).

55. Замковий М., Гасюк Н. Порівняльний аналіз словотвору прислівників англійської та української мов. *Філологічні студії та перекладознавчий дискурс* (м. Івано-Франківськ, 14 березня 2024 року). Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2024. С. 65-67.
<https://ukd.edu.ua/sites/default/files/2024-04/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F.pdf>

56. Івашків-Ващук О. Епітет як формотворчий елемент ідіостилю Теокріта. *Studia linguistica*. 2014. Вип. 8. С. 160-167. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10

[&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Stling_2014_8_28](#)

57. Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту : підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Харків : ТОВ «СИЦІЯ», 2018. 256 с.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24742/1/L_Udovycenko_ZL_10_IF.pdf

58. Калимон Ю. О., Воробель М. М., Юрко Н. А. Власні назви в ролі загальних в англійській та українській мовах: порівняльний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 85–88. <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/4064/3710>

59. Калюжна Л. Б. До проблеми творчого підходу в перекладацькій діяльності. *Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* / Гол. Ред. 63 О. О. Селіванова. Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2018. С. 53–55.
<https://eprints.cdu.edu.ua/2906/>

60. Кириченко О.А. Антонімічний переклад як ефективний прийом контекстуального перекладу лексичних одиниць. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*, 2016. С. 36-38.
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzfn_2016_2_9

61. Козачук А.М. Англomовний переклад української діалектної лексики як чинник стильової трансформації тексту. *Міжнародна наукова конференція*, Київ, 2013. С. 173-178. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2400/1/A_Kozachuk_konf_GI.pdf

62. Козловська Л. С. Епітет як компонент лексико-семантичного поля "час" у поетичній мові Ліни Костенко. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2023. Вип. 60(1). С. 61-64.

<https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/af1d1d95-e791-43ae-8341-bbabe513cf97/content>

63. Костенко Л. Поезії. Київ: Українське Видавництво СМОЛОСКИП ім. В. Симоненка, 1969. 359 с. https://shron3.chtyvo.org.ua/Kostenko_Lina/Poezii_zbirka.pdf

64. Кравченко Т. М., Пагутяк Юлія. Структурні особливості перекладу інфінітивних конструкцій англійської мови на українську. *Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА»*. 2018. Вип. 24(1). С. 131-135. <https://msu.edu.ua/educationandscience/wp-content/uploads/2018/05/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%A2.-%D0%9C.-%D0%9F%D0%B0%D0%B3%D1%83%D1%82%D1%8F%D0%BA-%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F.pdf>

65. Кузьменко А. В., Романишин Н. І. Лексико-граматичні трансформації у перекладі художнього дискурсу (на матеріалі роману Поулі Гоукінз "Дівчина у потягу"). *Young Scientist*. 2022. № 10 (110). С. 121-125. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5621/5499>

66. Кучер З. Проблема використання перекладацьких трансформацій у процесі перекладу художнього тексту. *LANGUAGE: Codification, Competence, Communication*. 2019. № 1. С. 40-49. https://www.researchgate.net/publication/342402801_PROBLEMA_VIKORISTANNA_PE_REKLADACKIH_TRANSFORMACIJ_U_PROCESI_PEREKLADU_HUDOZNOGO_T_EKSTU

67. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 43. Том 4. С. 72-74. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_4/19.pdf

68. Лощенова І. Ф., Нікішина В. В. Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. 2014. Книга 3. С.102-105.

[http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzfn_2014_3_24)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10
&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2
S21STR=Nzfn_2014_3_24](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzfn_2014_3_24)

69. Максимов С. Є. Перекладацький аналіз тексту в світлі дискурс-аналізу. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2017. Вип. 34. С. 124-127. [http://www.irbis-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvkyu_2017_34_21)

[nbuv.gov.ua/cgi-
bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10
&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2
S21STR=Nvkyu_2017_34_21](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvkyu_2017_34_21)

70. Мастеровенко. Епітет у романі П. Куліша «Чорна рада». *Культура слова*, №57–58. 3 с. <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine57-58-3.pdf>

71. Мисечко А., Приймак А. Епітети як засіб виразності в оповіданні Болеслава Пруса «Анте́к». *Знавці мов 2025 : збірник наукових праць / за заг. ред. Т. Є. Недашківської*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 18-22. <https://eprints.zu.edu.ua/44819/1/1.pdf#page=18>

72. Мікрюкова К. О. Семантика та стилістичні функції епітетів лексико-семантичного поля "місто" в художній прозі письменників-постмодерністів. *Мова*. 2015. № 23. С. 74-78. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-
bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10
&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2
S21STR=Mova_2015_23_16](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mova_2015_23_16)

73. Москалюк О. В., Серебрякова В. В. Стилiстичнi засоби вiдтворення портрету протагонiста. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2023. № 3. С. 30–36. <http://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/365/344>

74. Нечипоренко М. Ю. Переклад української художньої літератури в сучасному соціально-культурному контексті. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія:*

Філологія. Соціальні комунікації, Том 31 (70) № 4 Ч. 3 2020. С. 50-56.
https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_3/12.pdf

75. Ольховська А. С. Специфіка вживання англійських артиклів при перекладі з української мови на англійську. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка*. Вип. 2. 2010. С. 120-126.
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=NZTNPU_ped_2010_2_24

76. Онопрієнко, Т. М. Епітет як первісний троп і системоутворюючий центр тропіки. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2001. № 8. С. 127–130.

77. Остапенко С. А. Особливості застосування граматичних трансформацій у процесі перекладу англійського художнього твору українською та російською мовами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*, 2017. Вип. 26(2). С. 113-115. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2017_26\(2\)_35](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2017_26(2)_35)

78. Пискач О. Структурно-семантичні та стилістичні особливості епітетів у поезії Петра Скунця (на матеріалі збірки «Один»). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2012. Випуск 28. С. 188–190.

79. Приймачок О. І. Перекладацькі трансформації як спосіб досягнення адекватності художнього перекладу. *Вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. Луцьк, 2008. № 10. С. 115–121.
http://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/3149/3/visn2008_10.pdf

80.Притиченко Г. В. Сучасні тенденції у перекладознавстві та їх вплив на роботу перекладача. *Молодий вчений*, 12(100), 2021. С. 222–225. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2499>

81.Прокопенко А., Мозуль Р. Труднощі перекладу інтертекстуальних включень роману антиутопії О. Гакслі «Прекрасний новий світ». *Записки з романо-германської філології*. 2020. Випуск 2 (45). С. 69 – 77. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/81530/1/Prokopenko_intertext.pdf

82.Рудь О., Скляр А. Епітети в поетичному мовленні Агатангела Кримського: структурно-семантичний. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2022. Вип 57. Том 3. С. 160-167. https://www.aphn-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/25.pdf

83.Селіванова О.О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 201–208. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Novfil_2012_50_58

84.Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Серія : Філологія. Мовознавство. 2014. Т. 221, Вип. 209. С. 89-93. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npchdufm_2014_221_209_20

85.Сітко А. В., Вилущак А. В. Проблема виокремлення перекладацьких трансформацій в українському перекладознавстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2023 № 62 Том 2. С. 117-120. http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v62/part_2/28.pdf

86. Статкевич Л. П., Корж-Ікаєва Т. Г. Особливості перекладу дієприкметника і герундія в українській та англійській мовах. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. № 14, 2020. С. 167-172. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvddpufm_2020_14_33
87. Стоянова Т., Шевченко А. Особливості перекладу україномовного культурно-специфічного тексту англійською мовою. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*, 31. 2020. С. 419–434. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10580/1/Stoianova%2c%20Schevchenko.pdf>
88. Тарасюк А.; Пилипенко І. Перестановка та заміна як основна граматико-синтаксичні трансформації при перекладі художніх прозових творів з англійської на українську мову. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 2022. Том 33 (72). № 6. Ч. 1. С. 266 – 272. https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/6_2022/part_1/45.pdf
89. Українка Л. Поезії. Том 1. Київ: Радянський письменник, 1961. 528 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Ukrainka/Poezii_Tom_1.pdf
90. Aoun, J., Choueiri, L. Epithets. *Natural Language & Linguistic Theory*, 2000. Vol. 18. P. 1–39. <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1006333217013>
91. Białoskórska M. Rzeczownik barwa i jego synonimy w dziejach języka polskiego. *Studia Językoznawcze*. 2014. № 13. С. 7-27. https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/studia-jezykoznawcze/2014-tom-13/studia_jezykoznawcze-r2014-t13-s7-27.pdf
92. Busch, B., The language portrait in multilingualism research: Theoretical and methodological considerations, in *Urban Language & Literacies*, 2018. 236. S. https://wpull.org/wp-content/uploads/2022/04/WP236_Busch_2018_The_language_portrait_i.pdf

93. Chai X, Bao J. Linguistic distances between native languages and Chinese influence acquisition of Chinese character, vocabulary, and grammar. *Front Psychol.* Vol. 13, 2023. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1083574> (дата звернення: 14.08.2025).

94. Chiswick B. R., Miller P. W. Linguistic distance: a quantitative measure of the distance between English and other languages. *J. Multiling. Multicult. Dev.* 26, 2005. P. 1–11. <https://docs.iza.org/dp1246.pdf>

95. Febryanto M., Sulyaningsih I., Zhafirah A. Analysis of translation techniques and quality of translated terms of mechanical engineering in accredited national journals. Project, 2021. Volume 4, Nr. 1. P. 116–125. https://www.researchgate.net/publication/348222068_ANALYSIS_OF_TRANSLATION_TECHNIQUES_AND_QUALITY_OF_TRANSLATED_TERMS_OF_MECHANICAL_ENGINEERING_IN_ACCREDITED_NATIONAL_JOURNALS

96. Halverson S. The concept of equivalence in translation: much ado about nothing. *Target*, 1997. №9 (2). P. 207–233. https://benjamins.com/online/target/articles/target.9.2.02hal?srsId=AfmBOorANlIa0EKn5Oj7mS3V5WfkjtfSIL7MNfiWhD8DttYMvni8_KS8

97. Iordan C. Definition of translation, translation strategy, translation procedure, translation method, translation technique, translation transformation. *InterConf*, 2021. №42. P. 473–485. https://www.researchgate.net/publication/359773993_DEFINITION_OF_TRANSLATION_TRANSLATION_STRATEGY_TRANSLATION_PROCEDURE_TRANSLATION_METHOD_TRANSLATION_TECHNIQUE_TRANSLATION_TRANSFORMATION

98. Lychuk S. V. Translation as a form of literary relationship of Ukraine during its independence (2000–2013). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* Том 32 (71) № 1 Ч. 2 2021. С. 274–280. https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_2/49.pdf

99. Orkin M. M. Speaking Canadian English. An informal account of the English language in Canada. London : Routledge & Kegan Paul Ltd Broadway House, 2021. 288 p.

100. Pinheiro M. Translation Techniques. *Communication at Language & Work*, 2015. Issue Nr. 4. P. 121–144. <https://tidsskrift.dk/claw/article/view/20775>
101. Pliushch B. O. Exploring indirect translation: Ukrainian literature as test case. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV(23), Issue: 100, 2016. P. 23-26. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Exploring-indirect-translation-Ukrainian-literature-as-test-case-B.-O.-Pliushch.pdf>
102. The Epithet and Its Classification. URL: <https://www.scribd.com/doc/112323903/The-Epithet-and-Its-Classification> (дата звернення: 18.08.2025).
103. Updike, J., John Updike: Novels, 1959-1965: The poorhouse fair, Rabbit, run; The Centaur, Of the farm. New York: Library of America, XI, 2018. 813 S. <https://www.amazon.com/John-Updike-1959-1965-Poorhouse-Centaur/dp/1598535811>
104. Van der Slik F. W. P. Acquisition of Dutch as a Second Language: The Explanative Power of Cognate and Genetic Linguistic Distance Measures for 11 West European First Languages. *Studies in Second Language Acquisition*. 32(3), 2010. P. 401–432. https://www.researchgate.net/publication/254881740_Acquisition_of_Dutch_as_a_Second_Language_The_Explanative_Power_of_Cognate_and_Genetic_Linguistic_Distance_Measures_for_11_West-European_First_Languages